

náš 4 vidiek

HLASY A OHLASY SLOVENSKEHO VIDIEKA



VIDIECKY
PARLAMENT
NA SLOVENSKU



VOKA

VIDIECKA ORGANIZÁCIA
PRE KOMUNITNÉ AKTIVITY

4/2008

- V. zasadnutie Fóra VIPA v Bytči
17. - 18. 10. 2008
- Výsledky súťaže Vidiecka žena -
líderka 2008
- Tradičná chuť Hontu
- Slávnostné otvorenie náučného
chodníka Uňatín - Horný Badín
- Kongres Európskych demokratov
(EUD)
- Prírodné záhrady na vidieckych
školách
- Mural Global na Slovensku
- Rekreačné zóny inak
- CHKO Cerová vrchovina
- OZ TATRY podporilo mapovanie
skládok a triedenie odpadov
- 3. ročník súťaže O ľuďoch s ľuďmi
- Chránme si poklady kultúrneho
a prírodného dedičstva
- Rómske aktivity na vidieku
- Slovenské hrady - Likava



☛ Správa o plnení záverov zo IV. zasadnutia Fóra v HELPE 2006	4
☛ Paradox našich čias.	11
☛ Závery V. zasadnutia Fóra VIPA.	12
☛ Súťaž Vidiecka žena - líderka 2008 má svoje víťazky	14
☛ Pracovná skupina: Podnikanie na vidieku.	17
☛ Veľká debata, skromné výsledky	17
☛ V. Fórum VIPA riešilo otázky životného prostredia	18
☛ Pracovná skupina "Rovnosť príležitostí".	18
☛ V. fórum VIPA - Bytčianska kotlina 17. a 18. 10. 2008 pripomienka reálií.	19
☛ Tradičná chuť Hontu	21
☛ List od líderky – podnikateľky 2008.	22
☛ Slávnostné otvorenie náučného chodníka Uňatín - Horný Badín	23
☛ Kongres Európskych demokratov (EUD)	24
☛ Prírodné záhrady na vidieckych školách	25
☛ Mural Global na Slovensku - charakteristika projektu	26
☛ Rekreačné zóny inak	27
☛ CHKO Cerová vrchovina.	28
☛ Prijemné so zdravým.	30
☛ Predstavujeme remeselníčku	30
☛ Chránme si poklady kultúrneho a prírodného dedičstva	31
☛ Rómske aktivity na vidieku	32
☛ Slovenské ženy v Nemecku.	33
☛ Občianske združenie TATRY podporilo mapovanie skládok a triedenie odpadov	33
☛ Likava	34

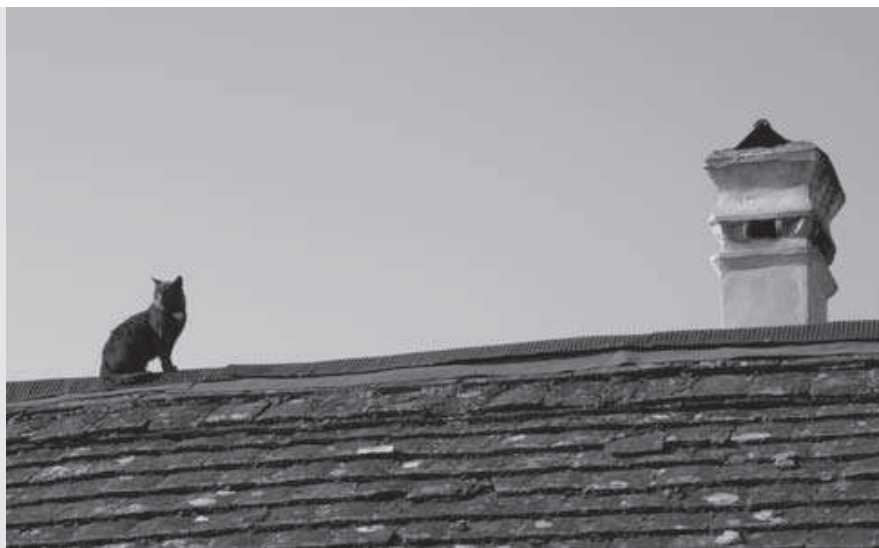


fotografia na 1. strane:
Štyri mačičky,
autor: Ing. Ján Lichý

fotografia na 2. strane:
Mačací horizont,
autor: Jozef Šimeček

fotografia na poslednej strane:
Vtáčia partitúra,
autor Jozef Šimeček

ilustrácie:
Ing. arch. Pavol Borodovčák





Úvahy po piatom Fóre

Naoko sa V. zasadnutie Fóra Vidieckeho parlamentu nevelmi líšilo od predošlých štyroch.

Slávnostná atmosféra, dobrá organizácia, stretnutia s priateľmi, starí známi i nové známosti, diskusia v skupinách a schválenie záverov pre politiku VIPA na najbližšie dva roky. Na prvý pohľad bežná schéma:

Priaznivci vidieka a iniciatívni vidiecki lídri na zasadnutí Fóra konštatujú, čo najviac trápi slovenský vidiek a dobrovoľnícke štruktúry Vidieckeho parlamentu do svojich akčných plánov zahrnú opatrenia, ktorými chcú problémy vidieka riešiť.

Je tu však niekoľko viditeľných rozdielov.

Po prvé. Všetky priority schválené v Bytči boli bez zbytku rozdelené medzi členov predsedníctva OZ VIPA SK, aby každú z týchto priorít sledoval zodpovedný človek, ktorý bude počas celého obdobia monitorovať priebeh jej plnenia a aby na VI. zasadnutí Fóra v roku 2010 mohol zahlasiť jej úspešné splnenie.

Po druhé. Predsedníctvo OZ VIPA SK sa rozhodlo osloviť všetkých svojich partnerov, aby sa dodatkom k Partnerskej zmluve zaviazali spolupracovať na plnení niektorých z priorít. Na tej ktorú si partnerská organizácia sama vyberie, na tej, ktorej plnenie prispeje nielen k plneniu poslania VIPA, ale aj poslania danej organizácie, na tej, ktorú pokladá za najprínosnejšiu pre udržateľný rozvoj vidieka.

Tento prístup k plneniu priorít z Bytče znásobí sily tých, čo sa chcú zúčastňovať na práci v prospech vidieka, vytvorí efektívnu sieť spolupracujúcich partnerských organizácií a zapojí odborné kapacity do riešenia tých priorít, ktoré sú im odborne najbližšie.

Tak napríklad gestorom priority číslo 1, zameranej na prípravu strategických dokumentov rozvoja vidieka, bude Advokačný výbor OZ VIPA SK, ktorý prizve k spolupráci mimovládky zamerané na optimálnu legislatívu a na udržateľný rozvoj.

Pri riešení úloh súvisiacich obnovou dediny bude sa Výbor pre národné dedičstvo uchádzať o partnerstvo Spolku pre obnovu dediny a iných organizácií, ktoré by neradi videli, keby intenzívny ekonomický rozvoj vidieka mal potlačiť záujem o udržanie tradičných hodnôt vidieka.

Výbor pre životné prostredie bude musieť v oblasti environmentálnej výchovy, riešení problematiky NATURA 2000, ako aj legislatívnych procesov pri tvorbe nového zákona a iných štandardov osloviť množstvo organizácií, zaoberajúcich sa problematikou životného prostredia z najrôznejších aspektov.

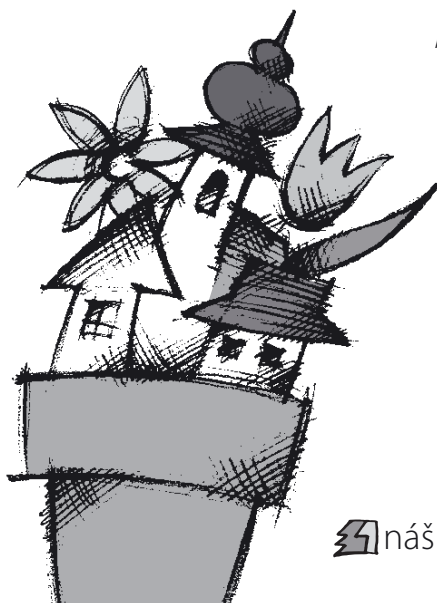
Ďalšia skupina priorít týkajúca sa podnikania na vidieku, priaznivej legislatívy, odstraňovania trecích plôch medzi podnikateľmi a samosprávou, účasti podnikateľov na rozhodovaní o smerovaní vývoja na vidieku, vzdelávania podnikateľov, si bude vyžadovať spoluprácu viacerých výborov VIPA s organizáciami farmárov, drobných podnikateľov i vzdelávacími organizáciami.

Podobná skupina priorít sa týka problematiky vidieckeho cestovného ruchu, jeho legislatívneho zázemia, zlepšenia podmienok pre ubytovateľov na súkromí, podpory predaja miestnych produktov, poradenstva a vzdelávania, si vyžiada dobrú spoluprácu s partnermi z oblasti drobného podnikania, turistiky, cestovných agentúr a pod.

Posledná v poradí, ale nie vo význame, je priorita týkajúca sa rovnosti príležitostí, rozvoja sociálneho kapitálu, opatrení proti vyludňovaniu vidieka, proti sociálnej exklúzii, proti diskriminácii žien a proti akejkoľvek diskriminácii a táto si vyžiada spoluprácu s množstvom organizácií orientovaných na komunálnu politiku, osvetu pre občanov, vzdelávanie pre oblasť komunitného života a pod.

Dôsledným uplatňovaním tejto politiky spolupráce získa sieť VIPA množstvo spolupracovníkov, synergický efekt, odborné kapacity a svojim partnerom poskytne zázemie a oporu silnej organizácie, s vysokým kreditom a morálnou autoritou.

Mária Behanovská



**fórum Vidieckeho parlamentu****SPRÁVA O PLNENÍ ZÁVEROV ZO IV. ZASADNUTIA FÓRA V HELPE 2006**

prednesená Máriou Behanovskou, predsedníčkou OZ VIPA na V. fóre v Bytči

Závery IV. Fóra v Helpe boli vyjadrené vo forme piatich priorít:

- **Presadzovať implementáciu programu LEADER presne v zmysle nariadenia Rady EÚ 1698/2005**
- **Obrátiť sa na vládu, MVRR, MP, MŽP aby prizývali VIPA, ako reprezentanta vidieka, k diskusiám o programových dokumentoch**
- **Uskutočniť audit úspešnosti doterajšieho plnenia cieľov VIPA od roku 2000 a zrealizovať opatrenia na zlepšenie stavu**
- **Vyzvať členov k vzájomnej spolupráci i smerom navonok na miestnej a regionálnej úrovni**
- **Vypracovať časový harmonogram realizácie záverov zo IV. Zasadnutia VIPA**

☛ Priorita a:

Pripomienkami pri tvorbe Programu rozvoja vidieka SR na roky 2007 - 2013, aj pri tvorbe vykonávacích dokumentov ako Usmernenie pre administráciu osi 4 LEADER, Závazná osnova Integrovannej stratégie rozvoja územia ap. presadzovalo OZ VIPA SK túto prioritu.

Členstvo nášho zástupcu v Monitorovacom výbore pre Program rozvoja vidieka nám umožňuje nielen trvalo sledovať spomínanú presnosť implementácie, ale aj účinne zasahovať vzhľadom na postavenie Monitorovacieho výboru.

☛ Priorita b:

- OZ VIPA SK je v zozname subjektov, ktoré sa zúčastňujú medzirezortných pripomienkových konaní pri príprave zákonov a štátnych strategických dokumentov.
- S advokačnou činnosťou súvisí aj naše zastúpenie v monitorovacích výboroch najmä v Národnom monitorovacom výbore pre NSRR, Monitorovacom výbore pre Program rozvoja vidieka, v Rade vlády SR pre mimovládne neziskové organizácie a ďalších pracovných skupinách na národnej úrovni.



- V súvislosti s advokačnými aktivitami treba spomenúť prijatie predsedníčky u podpredsedu vlády **Dušana Čaploviča**, na základe ktorého sme pripravili návrhy na vytvorenie Rady vlády pre vidiek a na vytvorenie systému štatistického sledovania vidieka.
- Onedlho na to sa uskutočnilo prijatie u prezidenta republiky **Ivana Gašparoviča** s rozhovorom o politike a aktivitách VIPA, výsledkom ktorého bolo prevzatie záštity pána prezidenta nad dnešným rokovaním.

☛ Priorita b1:

Zapojili sme sa do pripomienkovania týchto dokumentov:

- Program rozvoja vidieka SR 2007-2013,
- Návrh Koncepcie rozvoja miestnej a regionálnej kultúry,
- Právna ochrana pred netransparentnosťou, zneužívaním a konfliktom záujmov vo vzťahu k rozhodovaniu o využívaní fondov EÚ v SR,
- Návrh Ministerstva životného prostredia SR na ďalšie finančné zabezpečenie Programu obnovy dediny,
- Usmernenie MVRR SR k nezrovnalostiam v rámci riadenia a implementácie štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu,
- Kritériá pre výber projektov príslušných opatrení PRV 2007-2013,
- Štvrtá správa o hospodárskej a sociálnej kohézii

☛ Priorita b2:

Zapojili sme sa do pripomienkovania týchto dokumentov

- Analýza použitia refundovaných mzdových prostriedkov z technickej pomoci v programovom období 2004 - 2006 a návrh na využitie refundovaných mzdových prostriedkov v programovom období 2007 - 2013,

fórum Vidieckeho parlamentu

- Súhrnná správa o ukončení procesu schvaľovania operačných programov,
- Tézy rozvoja vidieka a obnovy dediny v Európe (Europäische ARGE Landentwicklung und Dorferneuerung)

☛ Priorita b3:

V dvoch kolách 9. 6. 2007 a 13. 8. 2007 sme pripomienkovali návrh **Zákona o podpore regionálneho rozvoja**

☛ Priorita c:

Požiadavky na predsedníctvo

- c1) uskutočniť audit úspešnosti doterajších cieľov VIPA
- c2) zapracovať výstupy zo zasadnutia fóra do:
 1. stanoviska smerom k vláde a verejnosti,
 2. opatrení smerom do vnútra organizácie a smerom k členskej základni
- c3) zlepšiť komunikáciu s partnermi,
- c4) vypracovať databázy partnerov, expertov a subjektov neziskového sektoru,
- c5) zlepšiť medializáciu aktivít VIPA,
- c6) zaviesť systém vzdelávania,
- c7) presadzovať legislatívne prostredie nápo-mocné programu LEADER,
- c8) sledovať legislatívny program vlády a pripra-viť sa na pripomienkovanie zákonov,
- c9) vyhľadať partnerov k pripomienkovaniu legislatívnych noriem,
- c10) uverejňovať na webovej stránke pripomienky k zákonom predkladaným Predsedníctvom OZ VIPA SK,
- c11) zorganizovať workshop k legislatívnemu programu vlády SR na rok 2007



☛ Priorita c1:

Uskutočniť audit plnenia cieľov

Uskutočnili sa dva audity

- **vnútorný**, uskutočnený členom revíznej komisie, zameraný na schopnosť VIPA realizovať závery Zasadnutí Fóra VIPA
- **vonkajší**, uskutočnený vonkajším expertom, zameraný na ohlasy aktivít VIPA vo verejnosti a medzi členstvom.

K najzávažnejším zisteniam auditov patrilo, že

- Niektoré závery zo zasadnutí Fóra VIPA sa ne-splnili, lebo neboli zaradené do akčných plánov pre nedostatok kapacít,
- Pritom sa však kapacity nevyužívali,
- Nerešpektovala sa dohodnutá deľba práce - ce-lo-slovenský VIPA zasahoval do práce regionál-ných štruktúr,
- Vzdelávanie smerovalo len do mikroregiónov a do stredného odborného školstva a chýbala orientácia aj do vnútra organizácie, najmä tréning manažérskych zručností,
- začalo sa zabúdať na štandardy kvality a pôvod-né hodnoty VIPA, najmä profesionalitu a etickú úroveň, čo by mohlo ohroziť dobré meno VIPA

Náprava uvedených nedostatkov si vyžiadala radikálnu zmenu stanov udialo sa to na mimoriadnej členskej schôdzi 13. 2. 2007

☛ Priorita c2:

- stanoviská smerom k vláde a verejnosti boli vyjadrené najmä formou tlačových správ, ktoré vydávalo hlavne OZ Vidiecky parlament na Slovensku a týkali sa hlavne:
 - transparentnosti rozhodovania o využívaní fondov EÚ,
 - dochvilnosti pri refundáciách nákladov projektov,
 - zastúpenia tretieho sektoru v monitorova-cích výboroch, a v hodnotiacich komisiách
- okrem toho poverilo advokačný výbor aby sle-doval možnosti pripomienkovať pripravované dokumenty

Najdôležitejším opatrením smerom do vnútra organizácie bolo prijatie nových stanov OZ VIPA SK so štyrmi zásadnými zmenami:

- Dôsledné dodržiavanie subsidiarity - „regionál-ne záležitosti musia riešiť regionálne vidiecke

fórum Vidieckeho parlamentu



parlamenty a OZ VIPA SK sa bude orientovať len na národnú úroveň a na medzinárodné vzťahy“

- Jasné definovanie členstva - členom je len ten, kto podá prihlášku a platí členské príspevky.
- Zmena v postavení členov predsedníctva - namiesto reprezentačnej funkcie kritériom kandidatúry sa stala ochota k dobrovoľníckej práci a schopnosť túto prácu vykonávať.
- Zmena volebného systému - každý člen predsedníctva musí byť zvolený členskou schôdzou (zrušené bolo automatické členstvo regionálnych predsedov i postup členov zvolených len jednou z troch komôr)

Nové stanovy boli prijaté rozhodujúcou väčšinou - (1 hlas proti a 2 zdržania).

☛ Priorita c2:

V zmysle nových stanov bolo potrebné prijať aj nový volebný poriadok, ktorý priniesol:

- Zjednodušenie - každý volič hlasuje o každom kandidátovi
- Kvalitu - pred hlasovaním sa kandidát zaviazal k rešpektovaniu stanov, musí predložiť svoj volebný program a preukázať kvalifikáciu k úspešnému plneniu tohto programu.
- Diverzitu - tým, že členovia kandidujú z vlastného rozhodnutia, zvýši sa pravdepodobnosť zastúpenia rôznych špecializácií členov predsedníctva.

Tretím dokumentom, prijatým na základe odporúčania z auditu bol **Etický kódex**, ktorý bol schválený pre členov OZ VIPA SK a odporúčaný aj pre regionálne a lokálne členské organizácie v rámci celej siete VIPA

Opatrenia na základe auditov

1. Aby sa bezo zbytku plnili všetky závery zo zasadnutí Fóra VIPA začalo predsedníctvo OZ VIPA SK dôsledne monitorovať všetky priority zasadnutí Fóra VIPA a o spoluprácu v tomto smere požiadalo aj Regionálne vidiecke parlamenty.

2. V záujme zvýšenia kapacít

- Začala sa využívať dobrovoľnícka práca, ktorú ponúkajú kandidáti v prospech VIPA pri voľbe do predsedníctva.
- Zvýšil sa počet členov predsedníctva z 9 na 13
- Zvýšila sa kapacita dobrovoľníckej práce zvýšením počtu výborov z 5 na 9 a takmer u všetkých výborov sa zvýšil počet radových členov ochotných dobrovoľnícky pracovať.
- Niektoré priority sa začali zabezpečovať formou zmlúv o spolupráci s partnerskými organizáciami
- Začala sa uplatňovať dôsledná snaha neplytvať kapacitou na aktivity, ktoré nepatria k prioritám.
- Už pri formulovaní záverov Fóra sa facilitátori pokúšajú získať aktivistov pre dobrovoľnícku realizáciu priorít.

3. V záujme spolupráce s regionálnymi štruktúrami - OZ VIPA SK prestal prijímať uznesenia, ktoré by boli záväzné pre regionálne štruktúry a jednotu politiky siete VIPA chce zabezpečovať s rešpektovaním subsidiarity výlučne dohodou všetkých subjektov siete VIPA na pôde Rady regiónov.

4. Pre zvýšenie efektívnosti - vzdelávací výbor pripravuje nielen aktivity pre mikroregióny a pre stredné odborné školstvo ale aj pre vzdelávanie zamerané do vnútra VIPA. V rokoch 2007 a 2008 sa tieto vzdelávacie aktivity konali spravidla pred alebo po zasadnutí Predsedníctva.



fórum Vidieckeho parlamentu

7

5. V záujme návratu k štandardom kvality a pôvodným hodnotám VIPA - pri všetkých aktivitách sa kladie dôraz na význam udržania dobrého mena VIPA a na nutnosť dodržiavania Etického kódexu.

☛ Priorita c3:

Zlepšiť komunikáciu s partnermi

1. V oblasti zahraničných kontaktov:

návšteva senátorov z Mongolského národného parlamentu na Slovensku, študijná cesta Zsuzsanny Incze z Rumunska v marci 2007, návšteva z Pólnocnej Jury z Poľska, návšteva z Macedonska



2. V oblasti ostatných aktivít zahraničného výboru:

- v novembri 2006 účasť 12 členov na konferencii LCP a EK o LEADRI v Tihanyi,
- v rokoch 2007- 2008 medzinárodný projekt TEPA, vedený OZ VIPA SK s ďalšími účastníkmi z Česka, Maďarska, Poľska, Slovinska, a Švédska,
- v januári 2007 účasť Jána Hronského na seminári LCP v Bruseli,
- vo februári 2007 Jela Tvrdoňová - účasť na stretnutí prípravného výboru ERA v Amersfoorte,
- v apríli 2007 Jela Tvrdoňová - účasť na stretnutí k vidieckej sieti v Belehrade,
- v máji 2007 Jela Tvrdoňová - účasť na stretnutí PREPARE v Budapešti,
- v máji 2007 vystúpila Jela Tvrdoňová na Konferencii LEADER v Prahe,
- v septembri 2007 sa konala Prvá valná hromada Európskej vidieckej aliancie (ERA)
- v Modre, na ktorom bola Jela Tvrdoňová zvolená za predsedníčku tejto organizácie,

- v októbri 2007 sa 4 členovia zúčastnili Zasadnutia PREPARE, v Przemysli, Poľsko,
- v novembri 2007 Jela Tvrdoňová prednášala na Konferencii Leader, Evora, Portugalsko,
- **v septembri 2008 sa Jela Tvrdoňová** prezentovala VIPA SR na Dňoch vidieka v Brandemburgu, pre začínajúcu sieť, poslancov parlamentu a odborníkov.

3. V oblasti partnerstva v sieti VIPA:

- vytvorili sme internetovú konferenciu „členovia“, do ktorej sú automaticky zaradení individuálni členovia OZ VIPA SK a môže sa do nej prihlásiť ktorýkoľvek člen všetkých členských organizácií,
- pre efektívnu komunikáciu medzi partnerskými organizáciami v sieti VIPA sme zaktivizovali činnosť Rady regiónov,
- komunikujeme s organizáciami, ktorých poslanie sa zhoduje s niektorou z priorít VIPA a rokujeme s nimi o uzatvorení partnerských zmlúv.

Komunikácia s partnermi v ŽSK

OZ VIPA ZA komunikovala v záujme upevňovania partnerstva

- s vedením ŽSK
- s RRA v žilinskom regióne
- a s formujúcimi sa MAS.

☛ Priorita c4:

V kancelárii OZ VIPA SK boli zriadené databázy:

- členov a členských organizácií,
- celoslovenských mimovládnych neziskových organizácií orientovaných na rozvoj vidieka a na zachovávanie vidieckeho dedičstva,
- Organizácií, s ktorými máme uzatvorené partnerské zmluvy, alebo patria k potenciálnym partnerom,
- vytvára sa databáza expertov, poradcov a vzdelávacích organizácií, zameraných na rozvoj vidieka

☛ Priorita c5:

Zlepšiť medializáciu aktivít VIPA

K najvýznamnejším propagačným aktivitám patria Dni vidieka v Národnej rade Slovenskej republiky, ktoré organizujeme pravidelne v spolupráci s kanceláriou NR SR a Výborom NR SR pre pôdohospodárstvo, životné prostredie a ochranu prírody. Pôvodne sa organizovali jedenkrát ročne



fórum Vidieckeho parlamentu

pre veľký záujem sa rozšírili na dvakrát ročne. Od predošlého zasadnutia Fóra sa táto aktivita konala 4 krát:

- 12. 12. 2006 - s mottom "Budme lídri v Leadri"
- 17. 5. 2007 - s mottom "Rovnosť príležitostí"
- 6. 12. 2007 - s mottom "Zviditeľnime vidiecke aktivity"
- 20. 5. 2008 - s mottom "Partnerstvo na vidieku"



Dni vidieka okrem svojho propagačného a mediálneho významu pomáhajú otvárať dvere k zákonodarcom a politikom, čím zvyšujú efektívnosť advokačnej činnosti a komunikácie na národnej úrovni.

Aj OZ VIPA TN už tri roky poriada:

- **Dni vidieka v krajskom meste**, ktoré majú za úlohu prispievať k zviditeľneniu a zjednoteniu vidieckych iniciatív v TNSK
- **Dni vidieka v Žiline** - OZ VIPA ZA sa pripravuje na uskutočnenie podujatia Dni vidieka v Žilinskom kraji koncom roka 2008, kde vyhodnotíme a spropagujeme činnosť OZ VIPA ZA

Oživila sa činnosť výboru OZ VIPA SK pre propagáciu

- Práca bola zameraná na zlepšenie vzhľadu a obsahu vlastných médií.
- V prvom rade to bolo otvorenie novej web stránky 8. augusta 2007, ktorá má nový imidž a bohatší obsah. Zverejňuje permanentné informácie i najčerstvejšie aktuality. Dostala viac

technických možností, nový vzhľad a doplnil sa jej obsah

- Prebieha aj úsilie o zlepšenie vzhľadu a obsahu časopisu *Náš vidiek*. Stabilizujú sa rubriky. Pribúdajú nové seriály ako seriál o slovenských hradoch, o MAS, o práci mikroregiónov...
- Treba spomenúť aj otvorenie novej e-mailovej konferencie v máji 2007. Okrem dvoch doterajších konferencií pre Predsedníctvo a pre Komunikačné centrá sa zriadila nová konferencia na výmenu informácií v rámci celej členskej základne
- Zlou správou bola hardwarová havária v Chanenete, ktorá nenávratne zničila dáta na www.vipa.sk za viac ako pol roka,

Účinnou propagáciou sú vystúpenia predsedníčky a ďalších predstaviteľov na rôznych podujatiach. V roku 2007 to boli:

- 2. 1. 2007 - M. Behanovská, rozhovor pre STV 2 a pre TV Nitra
- 27. 5. 2007 - Vystúpenie pre študentov na oslavách Dionýzií v Sebechleboch.
- 14. 7. 2007 - rozposlanie tlačovej správy médiám
- 17. 8. 2007 - Propagácia v stánku na Agrokomplexe, Nitra
- 18. 8. 2007 - rozdávanie letákov VIPA na Hontianskej paráde v Hrušove
- 12. 10. 2007 - Vystúpenie na konferencii PREPARE, Przemysl, Poľsko
- 25. 10. 2007 - M. Behanovská, Rozhovor pre Slovenský rozhlas
- 28. 11. 2007 - M. Behanovská, na konferencii „Rovnosť príležitostí“ v Nitre
- 12. 12. 2007 - M. Behanovská, vystúpenie na konferencii o celoživotnom vzdelávaní Agroinštitút Nitra,
- 18. 12. 2007 - Čebovce - Prezentácia VIPA na zasadnutí komisie RV pri VUC BB



fórum Vidieckeho parlamentu

Vystúpenia predsedníčky na rôznych podujatiach v roku 2008:

- 18. 1. 2008 - Prezentácia VIPA SK na medzinárodnom seminári Domáci vidiecky cestovný ruch - Veľtrh cestovného ruchu, Incheba, BA
- 16. 2. 2008 - Prezentácia na Valnom zhromaždení Združenia vlastníkov pôdy v Nitre
- 27. 5. 2008 - BB-Radio LUMEN- Živé vysielanie Mária Behanovská
- 5. 6. 2008 - Tlačová konferencia po podpise Deklarácie a protokolu Platforma 4 MVO, Agroinštitút, Nitra.
- 24. - 25. 6. 2008 - Košice - Odborný seminar: Prírodné bohatstvo a kultúrne dedičstvo ABOVA Prezentácia VIPA SK na seminari.a v zborníku

☛ Priorita c6:

Vzdelávacie podujatia smerované do vnútra organizácie:

- 5. septembra 2007 Z. Šťastný, Sociologický ústav SAV - „Výukový model pre vzdelávanie malých a stredných podnikateľov“
- 25. - 26. októbra 2007 - Účasť na medzinárodnej konferencii „Regionálne disparity v strednej Európe“
- 30. novembra 2007 S. Buchta z VÚEOP, „Využívanie prostriedkov z EAGGF“
- 25. 1. 2008 Dr. Peter Kopecký, „Paradiplomacia -v aktivitách regiónov“
- 14. 3. 2008 Ing. Viera Petrášová, CSc. - Národné lesnícke centrum - „Lokálny rozvoj a rodová rovnosť“
- 16. 5. 2008 Ing. Jela Tvrdoňová : „Prehľad programov rozvoja vidieka v EU“
- 5. 9. 2008 Dr. Eva Porubánová, „Perspektívy slovenského poľnohospodárstva v európskom kontexte (Zdravotná kontrola Spoločnej poľnohospodárskej politiky)“
Z medzinárodnej konferencie
„Regionálne disparity v strednej Európe“

Vzdelávanie v Trenčíne

V oblasti vzdelávania sa na plnení záverov IV. Fóra podieľalo aj OZ VIPA TN, vzdelávacia organizácia SOVA n.o. ponúkala akreditované vzdelávacie programy:

- *Vzdelávanie samospráv, vidieckych aktivistov a podnikateľov zamerané na plnenie noriem ochrany životného prostredia*

- *Vytvorenie a činnosť Miestnych akčných skupín (MAS) pri príprave implementácie programu LEADER*
- *Vypracovanie projektovej žiadosti a implementácia projektov EF v období 2007-2013*

☛ Priorita c7:

Presadzovať legislatívne prostredie priaznivé implementácii programu „LEADER“

Prijaté strategické dokumenty a príslušné zákony vytvárajú priaznivé legislatívne prostredie.

Našou úlohou bude: dbať na dodržiavanie zákonov a na transparentnosť procesov.



V Žilinskom samosprávnom kraji:

- OZ VIPA ZA presvedčili poslancov VÚC aby schválili VZN o podpore vidieka, do výšky 200 tis.Sk
- Spoločne bolo vybratých 5 území, kde sa pripravovali regionálne stratégie s podporou ŽSK.
- VIPA ZA poskytoval poradenstvo a metodické vedenie a spracoval dokumenty:
- Metodika pre prípravu stratégií LEADER a tvorbu MAS,
- Komunikačný akčný plán
- a Stratégia rozvoja vidieka v Žilinskom kraji.



fórum Vidieckeho parlamentu

☛ Priorita c8:

Sledovať legislatívny program vlády a pripravovať sa na pripomienkovanie relevantných zákonov.

Členovia advokačného výboru sa pravidelne oboznamujú s Plánom legislatívnych úloh vlády SR na príslušný rok a pripravujú sa na pripomienkovanie zákonov týkajúcich sa života na vidieku

☛ Priorita c9:

Vyhľadať partnerov k pripomienkovaniu legislatívnych noriem

V rámci projektu HESO sa pravidelne zúčastňujeme hodnotení Opatrení NRSR a Vlády SR za jednotlivé štvrtroky. Postupne získavame stále viac partnerov pre hodnotenie. Čím viac partnerov sa zapojí, tým presnejšie a presvedčivejšie je súhrnné hodnotenie za VIPA.

☛ Priorita c10:

Na webovej stránke uverejňovať pripomienky k zákonom, predložené Predsedníctvom OZ VIPA SK

Stalo sa zvykom, že advokačný výbor pripraví stanovisko ku každému návrhu, ktorý dostane OZ VIPA SK na pripomienkovanie a zabezpečí jeho odsúhlasenie na internetovej konferencii Predsedníctva. Doslovné znenie pripomienok sa pravidelne uverejňuje na webovej stránke www.vipa.sk

☛ Priorita c11:

Zorganizovať workshop s partnermi k legislatívnemu programu vlády SR na rok 2007

Táto úloha bola nahradená iným spôsobom. V hektickej situácii začiatku roka 2007 sa ukázalo vhodnejšie nahradiť časovo náročné organizovanie workshopu zvýšeným úsilím advokačného výboru a internetovou konferenciou. Kvalitné výsledky pripomienkovania zákonov to nenarušilo

☛ Priorita d:

Výzva členom k vzájomnej spolupráci i spolupráci smerom navonok na miestnej a regionálnej úrovni

Vynaložením značného úsilia sa podarilo podpredsedovi L. Falťanovi oživiť aktivitu Rady regiónov, ktorá má byť základom intenzívnej komunikácie a organizovania spolupráce vo vnútri siete VIPA.

Postupne pribúda počet organizácií, ktoré uzavreli s OZ VIPA SK zmluvu o spolupráci a členovia prichádzajú s návrhmi na rokovania o partnerstve s ďalšími organizáciami.

Záverom mi dovoľte poďakovať OZ VIPA TN a OZ VIPA ZA za účasť na vypracovaní tejto správy a Vám všetkým za pozornosť

Cenník inzercie v časopise Náš vidiek

☛ **¼ strana
500,- Sk**

☛ **½ strana
1.000,- Sk**

☛ **celá strana
1.500,- Sk**



**Pre členov OZ VIPA SK
zľava vo výške 25 %**

fórum Vidieckeho parlamentu

PARADOX NAŠICH ČIAS

*Dnes máme väčšie domy a menšie rodiny
Viac vymožeností, ale menej času
Máme viac titulov, ale menej zdravého rozumu
Viac vedomostí, ale menej súdnosti
Máme viac odborníkov, ale aj viac problémov
Viac zdravotníctva, ale menej starostlivosti*

*Utrácame príliš bezstarostne
Smejeme sa primálo
Jazdíme prí rýchlo
Pohneváme sa priskoro
Udobrujeme prineskoro
Čítame príliš málo
Televíziu sledujeme priveľa
A modlíme sa priveľmi zriedka*

*Znásobili sme naše majetky
ale zredukovali naše hodnoty
Rozprávame priveľa, milujeme primálo
a klameme príliš často
Učíme sa ako zarábať na živobytie
ale nie ako žiť
Pridali sme roky životu, ale nie život rokom
Máme vyššie budovy, ale nižšie charaktery
Širšie diaľnice, ale užšie obzory
Míňame viac, ale máme menej
Kupujeme viac, tešíme sa z toho menej*

*Cestujeme na Mesiac a späť, ale máme problém
prejsť cez ulicu navštíviť susedov
Dobývame vonkajší vesmír,
ale nie vnútorný
Rozbili sme atóm
ale nie naše predsudky*

*Píšeme viac, učíme sa menej
plánujeme viac, dokončujeme menej
Naučili sme sa ponáhľať sa, ale nie čakať
máme vyššie platy, ale nižšiu morálku
Vytvorili sme viac počítačov pre viac informácií
a aby sme vytvorili viac kópií
ale máme menej komunikácie
Máme vyššiu kvantitu
ale nižšiu kvalitu*

*Toto je čas rýchleho stravovania a pomalého
trávenia
vysokých mužov a nízkych charaktarov
Viac voľného času a menej zábavy...*

*viac druhov jedla... ale menej výživy
Dva platy... ale viac rozvodov
Krajšie domy... ale neúplné rodiny*

*Preto navrhujem, že tak ako dnes,
nenechávaj nič na zvláštnu príležitosť
pretože každý deň, ktorý žiješ, je zvláštna príležitosť
Vyhľadávaj vedomosti, čítaj viac, sed' na verande
a obdivuj výhľad bez toho,
aby si venoval pozornosť svojim potrebám
Tráv viac času s rodinou a priateľmi,
jedz obľúbené jedlá
a navštevuj miesta, ktoré máš rád
Život je reťaz radostných momentov
nie je len o prežití
Používaj svoje krištáľové poháre
nešetri najlepším parfomom
a použi ho zakaždým kedy cítiš, že chceš
Odstráň zo svojho slovníka frázy ako
„niekedy inokedy“ a „nabudúce“
Napíš ten list, ktorý si chcel napísať
„niekedy inokedy“*

*Povedz svojej rodine a priateľom
ako veľmi ich ľúbiš
Neodkladaj nič, čo vnáša smiech
a radosť do tvojho života
Každý deň, každá hodina,
každá minúta je výnimočná ...
a ty nevieš, či nebude tvoja posledná ...*



fórum Vidieckeho parlamentu



ZÁVERY V. ZASADNUTIA FÓRA VIPA

konaného v Bytči v dňoch 17. - 18. októbra 2008

V. zasadnutie Fóra Vidieckeho parlamentu odporúča organizáciám zapojeným do siete VIPA realizovať v najbližších dvoch rokoch tieto priority:

1. V oblasti rozvoja vidieka

1.1 Participovať na príprave strategických dokumentov „Rozvoja vidieka po roku 2013“

Expertízy, analýzy, účasť na formulovaní a pripomienkovaní. Zapojenie partnerských organizácií (SAŽP a MVO)

1.2 Rozpracovať návrhy konkrétnych opatrení na udržateľný rozvoja vidieka

Odborné poradenstvo k rozvoju vidieka. Udržanie tradičných hodnôt a tradičnej dediny v podmienkach intenzívneho rozvoja. Legislatívna definícia pojmov „vidiek, vidiecky“.

2. V oblasti Obnovy dediny

2.1 Presadzovať fungujúci Program obnovy dediny

Intenzívny ekonomický a sociálny rozvoj vidieka nesmie narušiť uchovanie kultúrneho dedičstva slovenského vidieka, aby dedina nestratila svoj vidiecky charakter. Kvalita života na vidieku si vyžaduje udržanie tradičných hodnôt a obnovu tradičnej dediny.

2.2 Presadzovať udržanie financovania Programu obnovy dediny

Vyžadovať dodržanie programového vyhlásenia vlády SR. Usilovať o medzirezortný charakter financovania alebo o financovanie vládou a súčasne o zvýšenie objemu finančných prostriedkov.

3. V oblasti Životného prostredia

3.1 Environmentálna výchova obyvateľov vidieka

Riešenie odpadového hospodárstva a separácie. Podpora aktivistov, realizujúcich riečne hliadky, environmentálne hliadky ap. Inicievanie aktivít na zvyšovanie povedomia a motivácie obyvateľstva.

Osveta zameraná na samosprávy obcí. Spolupráca s odborníkmi a MVO zameranými na environmentálnu výchovu

3.2 Otvoriť diskusiu k novému zákonu o Ochrane prírody a starostlivosti o krajinu

Účasť odbornej verejnosti, samosprávy, vlastníkov, užívateľov a MVO. Workshopy za spolupráce s MŽP SR, MP SR a príslušného výboru NR SR.

Participácia na tvorbe nového zákona.

3.3 Zjednodušiť legislatívu o vyhlasovaní chránených území

Zabezpečovanie paritného zastúpenia partnerov pri analyzovaní a navrhovaní riešení k problematike NATURA 2000 (poľnohospodári, lesníci, ZMOS...) Vysvetľovanie významu siete NATURA 2000 verejnosti. Workshopy, panely a postery. Rešpektovanie požiadaviek EÚ bez tendencie sprísňovania štandardov na národnej úrovni. Presadzovanie náhrad pre účastníkov znevýhodnených systémom NATURA 2000 vo výške porovnateľnej s EÚ.

4. V oblasti Podnikania na vidieku:

4.1 Predkladať návrhy na legislatívne zmeny:

Súladiť zákonov s Programom rozvoja vidieka. Odstraňovanie trecích plôch medzi podnikateľmi a samosprávou. Zvýhodnenie tvorby pracovných miest na vidieku (SZČO, drobní zamestnávateľia). Podpora predaja produktov vidieka (predaj z farmy).

4.2 Komunikovať s podnikateľmi o smerovaní vývoja na vidieku

Informovanie na webových stránkach a v tlačí. Osobitné rubriky v médiách. Vzdelávacie aktivity.

4.3 Posilniť vedomie zodpovednosti samospráv za rozvoj mikroregiónov a obcí

Odstraňovanie trecích plôch medzi podnikateľmi a samosprávou. Využívanie možností územného plánovania a dokumentácie pre podporu koncepcného rozvoja obcí.

Podpora rozvoja e-governmentu v obciach.

4.4 Pripravovať legislatívu pre oblasť farmárov a fariem

Definovanie pojmov farmár, farma a rodinná farma. Účasť na príprave a pripomienkovaní zákona. Otázky „predaja z dvora“.

5. V oblasti Vidieckeho cestovného ruchu
5.1 Presadzovať legislatívnu podporu vidieckeho cestovného ruchu

Kampane pre legislatívne zmeny na zlepšenie legislatívneho zázemia pre malých poskytovateľov služieb. Zavedenie „rekreačných šekov“ pre tuzemské dovolenky a pobyty. Zlepšenie a jednoznačné vymedzenie podmienok pre ubytovateľov na súkromí. Podpora miestnych produktov ako turistickej atraktivity (miestne špeciality, „predaj z dvora“, podávanie jedál pre vlastných hostí).

5.2 Zabezpečiť poradenstvo, vzdelávanie a databázy dobrých príkladov

Požiadavky na tvorbu vzdelávacích programov. Poradenstvo v oblasti marketingu a zlepšovania ponuky. Tvorba databázy dobrých príkladov. Vytváranie infraštruktúry pre výmenu skúseností a vzájomnú podporu (regionálne združenia poskytovateľov služieb cestovnému ruchu, databázy produktov vidieckeho cestovného ruchu, tvorba metodík)

6. V oblasti Rovnosti príležitostí
6.1 Podporovať vytváranie programov rozvoja komunít

Podpora rozvoja sociálneho kapitálu. Diverzifikácia pracovných príležitostí na vidieku. Opatrenia proti vyludňovaniu vidieka. Opatrenia proti sociálnej exklúzii. Vytváranie udržateľných komunít.

6.2 Vytvárať podmienky pre uplatnenie žien v komunitnom živote

Vyhľadávanie aktívnych žien a ich zapájanie do vedenia komunitného života. Podpora vyváženého zastúpenia žien v orgánoch.

6.3 Vzdelávať aktivistky a aktivistov v komunálnej politike

Osveta pre občanov - voličov. Vzdelávacie programy pre oblasť komunitného života. Diskusné fóra na rôznych úrovniach.

Foto: Marek Šoltés



fórum Vidieckeho parlamentu

SÚŤAŽ VIDIECKA ŽENA - LÍDERKA 2008 MÁ SVOJE VÍŤAZKY

V rámci V. Fóra VIPA konal sa počas slávnostného večera k Svetovému dňu vidieckych žien v kultúrnom dome v Súľove slávnostný večer, počas ktorého boli popri hodnotnom kultúrnom programe vyhlásené výsledky súťaže Vidiecka žena roka - Líderka 2008.



Do súťaže bolo celkovo nominovaných 25 žien.

Nominácie žena aktivistka - 12 žien:

Anna Babiaková, Podzámčok; Ing. Barbora Gerhátová, Chrabrany; Eva Sporná, Trnová Hora; Mária Adamová, Budkovce; Elena Kubaliaková, Hrachovo; Oľga Púchovská, Žabokreky n/Nitrou; Monika Lahučká Veľké Zálužie; Eva Kuria-
ková Zubrohlava; Anna Figúrová Čierna Lehota; Ing. Dajana Belláková, Krupina; Eva Hulejová, Belá - Dulice; Anna Jonášová, Prietrž

Nominácie žena podnikateľka - 6 žien

Alena Mikušová Zlatníky; Marta Tužinská, Kosorín; Ing. Elena Igazová, Bánovce n/Bebravou; Viera Giertlová, Čierny Balog; Anna Hlinková, Košťany nad Turcom; Mgr. Zuzana Holubeková, Příbovce

Nominácie žena politička - 7 žien:

Viera Nosková, Závadka nad Hronom; Ing. Anna Folťová, Bardejov; Alena Segedyová, Lukovišťa;

Štefánia Škapurová, Lúčka; Marta Halászová, Le-
váre; Zdenka Huťková, Medzibrod; Viera Vaculová,
Prietrž

V kategórii žena - aktivistka si prvé miesto
odniesla **Anna Babiaková z Podzámčoku** a mi-
moriadne ocenenie v tejto kategórii **Eva Hulejová
z Belej - Dulíc**.

V kategórii žena - podnikateľka patrí 1. miesto
Alene Mikušovej zo Zlatníka a ako žena - politička
najvyššie ocenenie získala **Viera Nosková, sta-
rostka zo Závadky nad Hronom**.

Odmenené ženy obdržali okrem certifikátov
o umiestnení v tejto súťaži aj hodnotné dary - kni-
hy od Agroinštitútu Nitra, kytice od kvetinárstva
POHODA Prievidza, pobyt v Penzióne Dolinka Lip-
tovská Teplička od týždenníka Farmár (cenu prišiel
osobne odovzdať ekonomický riaditeľ Svetozár
Nižňanský) pobyt vo svojom zariadení od Hotela
Gader v Blatnici, pobyt vo svojom zariadení - Pen-
zión Starý hostinec vo Svätom Antone, a vecnú
cenu od OZ Nádej v Uňatíne.

Prvýkrát od organizovania súťaže na Slovensku
bola vyhlásená súťaž o návrh loga súťaže. Organi-
zátori obdržali štyri návrhy, výberová komisia však
nerozhodla a tak súťaž o logo bude pokračovať aj
v budúcom roku.

VIDIECKA ŽENA roka 2008 - podnikateľka

*Som manžel podnikateľky Aleny Mikušovej
majiteľky firmy VIRIDIS, ktorá sa zaoberá AGROTU-
RISTIKOU - chovom rýb a ich prípravou a športovým
rybolovom. Sme spolu aj vlastníci poľnohospodár-
skej pôdy, ktorú obhospodaruje. Týmto ju chcem
prihlásiť do súťaže Vidiecka žena - Líderka roka.
O mojom prihlásení do tejto súťaže zatiaľ nevie.
Adresa je rovnaká ako moja. Predpokladám, že na
vyhodnotenie budete potrebovať údaje i dôvody.*

*Jej veľký príbeh, „Vidieckej ženy“ začal tým, že sa
zahľadela do mňa - lesníka. Ako to už zväčša býva,
lesník patrí do horárne a manželka k nemu.*

*Bola jeseň 1986, keď dievča z mesta ronilo
krokodílie slzy pri sťahovaní na samotu Kulháň,
neďaleko obce Zlatníky na rozhraní okresov Topoľ-
čany a Bánovce n. Bebravou a krajov Trenčín a Nitra
v pohorí Považský Inovec. Našťastie to bol jeden
byt na dvoch dvojbytovkách. Aj tak ešte nevedela
do čoho ide. Všade okolo bol neporiadok a burina
až taká, že sa jej v nej stratil syn. Nepoznala vôbec*

fórum Vidieckeho parlamentu

15

problémy samoty. Až tu zistila, že ak si niečo zabudla kúpiť v meste, v dedine to zväčša nebolo a pri varení sa muselo improvizovať alebo variť niečo úplne iné. Všetkého bolo treba mať do zásoby. Autobus sem jazdil iba dvakrát za deň. Ráno a poobede. Časom aj ten zrušili. Boli sme bez auta. Na samote to znamená akoby človek nemal ani ruky ani nohy. Neskôr nám moji rodičia dali starú škodovku, ktorá si veľa pamätala, ale jazdila. Vodičák manželka mala, ale robila ho v Nitre a tu mala strach sadnúť za volant. Až keď párkrát prešla 5 km od lekára peši najskôr s jedným a potom aj dvomi deťmi pochopila, že jej nechcem zle, keď ju nútim šoférovať.

Aby toho nebolo málo, ostala bez práce. Vyštudovala potravinársku školu v Nitre a popri práci stihla aj vodohospodársky inštitút v Bratislave, pracovala ako úpravárka vody na kotolniciach v Topoľčanoch, Bánovciach a Partizánskom.

Mizerný horársky plat nám pre bežný život nestačil. Začali sme ako správni gazdovci chovať domáce zvieratá. Najskôr svinky, potom kozu, kravu, no končilo to tromi a neskôr piatimi býkmi. O opatrovanie som sa staral ja, ale keď som doprevádzal hostí na poľovačkách, či boli iné povinnosti alebo som šiel na desať dní brigádovať do Rakúska, aby sme si konečne mohli kúpiť auto, všetko zvládla gazdiná. Samozrejme že sa musela postarať aj o deti a bežný chod domácností. Naučil som ju narábať aj zo zbraňami. Človek nikdy nevie. Problémy, že po každom silnom vetre sme boli bez elektriky niekedy aj na viac dní a v suchých letách aj týždeň bez vody, sme sa spolu naučili riešiť tak, aby rodina netrpeľa. Márna bola snaha nájsť zamestnanie primerané jej vzdelaniu. Skúsila to aj ako upratovačka, aj ako kurička na lesnej správe, ale netrvalo to dlho, lebo v práci kde som bol vedúcom to nerobilo „dobrú krv“.

Na rad prišlo sťahovanie v osade Kulháň do samostatnej lesovne. Bola na podpore a stále nesvoja, s otázkami načo študovala, prečo sem išla, kde má kamarátky, čo tu chce dosiahnuť. Nový byt mal jednu výhodu, a to, že cez pozemok pretekal potok. Nalomil som ju na nápad chovať ryby - pstruhy. Moc sa jej ten nápad nezdal. Bodaj by aj nie, keď na strednej škole o brigádach, kde s rybami pracovať musela, nechcela ani počuť. Tam vyhlásila to povestné: „Budem robiť všetko, ale s rybami nikdy!“ Doteraz sa na tom smeje, a hlavne deti.

Rok sme to skúsil iba tak, pre seba a kamarátov.

Bola jeseň a písal sa rok 1999. Rybky sme nakúpili už minulý rok, takže som ju tlačil do podnikania, až to skúsila. Prvá myšlienka bola odchovať ryby a pre-

dať ich na spracovanie. Nevyšlo to, nákupná cena bol taká nízka, že nepokryla ani náklady.

Oplatilo sa to iba veľkým firmám, „veľkochovom“. Čo robiť? Prešiel október a Vianoce boli pred dvermi. Šanca bola vo využití rozdielu spracovateľskej - nákupnej a maloobchodnej predajnej ceny. Ako ale predávať ryby bez pokladne, váhy, základných hygienických požiadaviek na predajňu.



Zlatý nápad.

Prvý, aký nemal vtedy nikto široko ďaleko. Športový rybolov. Čo si chytíš, je tvoje, platíš cenu za kusy a paragón vtedy stačil. Rýchla reklama v novinách a obecný i mestský rozhlas to vyriešili. Začala 10. októbra 1999. Dva týždne pred Vianocami sa predali posledné ryby. Ľudia stáli v rade, aby sa im ušlo miesto na chytanie. Také rady som videl iba keď prišli za komunizmu banány a mandarinky. Ešte na Štedrý deň nám ľudia zvonili, že chcú ryby.

To bol začiatok. Potom prišlo 9 rokov náročnej a tvrdej práce. Vždy pozorne počúvala zákazníkov a vychádzala im v ústrety. Spolu sme zvažovali, či budovať bufet s občerstvením, prístrešky, ihrisko pre deti, WC i všetko ostatné potrebné na chod firmy. Zákazník chcel ale svoje, tu v lone panenskej prírody pri speve vtákov a čistom vzduchu sa chcel najesť, posediť si a oddýchnuť. Prírodná rezervácia Kulhánске duby bola na dosah.

Druhá Zlatá myšlienka.

Spracovávame ryby, pripravujeme ich a ponúkajme ako jedlo. Na začiatku bolo veľa frflania, lebo „Slovač“ je v štatistikách, ktoré hovoria o konzumácii rýb, zle. Zákazník si pýtal guláš, sviečkovú, a bežné jedlá každej kuchyne. Ale tu je firma VIRIDIS - rybárstvo na Kulháni a pripravujeme pečenú - údenú pstruhu. Deň vopred sa namarinuje.

fórum Vidieckeho parlamentu

Dnes nikoho ani nenapadne pýtať si niečo iné, ako náš jediný výrobok. A návštevníci tu boli zo všetkých kontinentov a z každého štátu z Európy. Svedčia o tom zápisky v kronike. Lákadlo je aj vitrínka, do ktorej sa nové „známe osobnosti“, ktoré nás navštívili, už nepomestia. Čo bola prvá myšlienka a kde je manželkina firma dnes, ťažko pochopiť. Výstižne zneli slová jedného pána podnikateľa. Z tisíc ľudí by tu skúsil urobiť „biznis“ jeden. Vám to vyšlo. Prvou myšlienkou manželky bolo - zamestnať sa.

Dnes zamestnáva iných a sama pritom „maká“. Pomáha celá rodina a cez hlavnú sezónu ešte aj brigádnici. Ročná návštevnosť firmy presahuje 50 000 zákazníkov.

Dnes nevie na inom mieste ako na Kulháni zaspať a usmieva sa tomu, keď jej spomeniem začiatky.

Dnes je Kulhán vykosený a upravený, a horárky súťažia, ktorá má krajšie kvety.

Dňa 5. 9. 2008 tu otvárajú štátne lesy SR Lesnícky náučný chodník Duchonka - Kulhán a Kulhán bude zaradený medzi lesnícky významné miesta.

Dnes neviem, v ktorom okresnom či krajskom meste sa nachádza moja pani podnikateľka.

Je samozrejmé, že na aute, neviem ani čo vybavuje, zariaďuje, organizuje, či nakupuje.

Dnes ale viem, že je skvelá nielen manželka, žena, matka, ale i podnikateľka.

Ing. Dušan Mikuš, 956 37 Zlatníky - Kulhán 298

Anna Babiaková

Ďakujem Pánu Bohu za to, že som sa dožila takýchto krásnych chvíľ, za stretnutie so zaujímavými ľuďmi a hlavne za ocenenie, ktoré som vôbec nečakala. Robím to, z čoho mám radosť, čo ma teší, robím to pre ľudí, ktorých mám rada, robím to pre našu dedinu.

Pozvanie na V. fórum vidieckeho parlamentu som prijala, aby som sa stretla aktívnymi a mladými ľuďmi, aby som prezentovala našu obec aj v tomto kúte Slovenska.

Moja dedinka je mojou srdcovou záležitosťou, kde som sa narodila a dala mi dobrých rodičov, vychovala som mojich synov, mám dobrú nevestu a dobrých vnukov. Tu môžem uskutočňovať moje životné sny, predsavzatia.

V prvom rade ďakujem Pánu Bohu, že ma obdaril zdravím a duchom pokoja, aby som mohla uskutočňovať moje predsavzatia a sny.

Podporou je aj dobrá spolupráca a pochopenie

zo strany obecného úradu pri prípravách kultúrnych podujatí, vzájomná spolupráca s občanmi, ktorí sú ochotní zapájať sa do rôznych činností a aktivít a zveľaďovať našu obec.

Toto ocenenie je ocenením aj všetkých ľudí okolo mňa, ktorí mi pomáhajú a podporujú ma.

Podujatie v Bytči bolo výborne pripravené a zabezpečené. Potešilo ma aj to, že sa do pozornosti berú aj menšie dediny a obce, nielen veľké mestá, ktoré majú viac prostriedkov a možností na činnosť.

Na obecnom úrade vo Veľkom Rovnom sme strávili príjemné popoludnie a potešil ma pekný kultúrny program v kultúrnom dome v Súľove.

Takýto originálny dedinský folklór mi je veľmi blízky a vystúpenie bolo na vysokej úrovni. Bola tam veľmi dobrá a srdečná atmosféra a dobrí ľudia. Verím, že sa takéhoto podujatia ešte zúčastním.

Eva Hulejová

Keď som sa dozvedela, že som nominovaná na Ženu roka, vyvolalo to vo mne veľmi pozitívne pocity.

V ten večer som cestovala do Súľova s napätím. Po príchode na obecný úrad som ostala veľmi milo prekvapená príjemnou atmosférou, ktorá tam vládla. Všetky moje pocity umocnilo ešte vystúpenie folkloristov - kolegov. Keď som počula kto vyhral v „mojej kategórii“, bola som naozaj rada, že zvolili práve pani Annu Babiakovú. Ale nakoniec všetko dopadlo tak, že som si odniesla cenu aj ja, čomu som sa naozaj úprimne tešila. Táto nominácia a samotný večer mi dali naozaj veľa. Nadviazala som tam kontakty s novými ľuďmi, odniesla si krásne ceny a hlavne dodnes mám zo všetkého veľmi dobrý pocit.

Ocenená Liderka - politička - Viera Nosková zo Závadky nad Hronom ležala v čase odovzdávania cien doma s teplotou a tak si ocenenie prebrala 21. 10. 2008 v B. Bystrici.

FOTO: Marek Šoltés



fórum Vidieckeho parlamentu

PRACOVNÁ SKUPINA: PODNIKANIE NA VIDIEKU

Pracovná skupina rokovala v obci Veľké Rovné pod vedením Ing. Janky Mikušákovcej. Po príchode do obce nás na obecnom úrade privítal starosta obce Ing. Mičieta, ktorý nám predstavil históriu obce v miestnom múzeu. História obce je úzko spojená s drotárstvom a drotárskou tradíciou. V obci bola v 20-tych rokoch 20-teho storočia vybudovaná prevádzka drotárskej manufaktúry, ktorá zamestnávala drotárov vracajúcich sa zo sveta (z vandroviek). V obci, ktorá má vyše 4 000 obyvateľov, je aj dnes viacero podnikateľov a výrobných prevádzok.

Miestom rokovania vo Veľkom Rovnom bola Vináreň U Mamky (drotárska pivnica), kde nám hostitelia pripravili príjemné prostredie.

Členmi pracovnej skupiny boli zástupcovia viacerých oblastí: starosta obce, zástupcovia vlastníkov neštátnych lesov, podnikateľky vo vidieckej turistike a agroturistike, zástupcovia poradenskej firmy, podnikateľ z vidieka - maloobchodník, zástupkyňa poľnohospodárskych podnikateľov a zástupca z verejno-súkromného partnerstva - MAS.

Pracovná skupina živo diskutovala o súčasných problémoch vidieka, podmienkach pre podnikanie na vidieku, spoluprácu a o možnostiach obcí vytvárať podmienky pre rozvoj podnikania a zabezpečenia služieb na vidieku. Pozornosť bola venovaná aj podpore podnikania, legislatívnym podmienkam a potenciálu vidieka pre rozvoj podnikania, vytváraniu pracovných miest na vidieku ako aj podpore vidieka zo strany štátu.

Veľmi zaujímavá bola téma - postavenie podnikateľov v MAS, kde sme mali možnosť diskutovať o problematike formovania MAS, čo praktickými skúsenosťami podporil člen pracovnej skupiny, ktorý bol zástupcom podnikateľského sektora a zároveň člen MAS.

Výsledky našej práce sme sformulovali do záverov a toto nebolo jednoduché. Stanoviť úlohy pre VIPA SK v oblasti podpory podnikania na vidieku bolo, vzhľadom na jeho kompetencie, zložité, oveľa viacej výziev bolo smerovaných na národnú úroveň. Pracovná skupina očakáva, že hlas z vidieka aj prostredníctvom Vidieckeho parlamentu na Slovensku zosilnie.

Janka Mikušáková

VEĽKÁ DEBATA, SKROMNÉ VÝSLEDKY

Komu pomáhať? - bola ústrednou témou skupiny pre vidiecky cestovný ruch. Debata o tom, či sa venovať oblastiam mimo veľkého biznisu v cestovnom ruchu, alebo pristupovať k tomu tak, že malým poskytovateľom služieb treba pomáhať bez ohľadu na miesto pôsobenia, značne ovplyvnila rokovanie. Nakoniec sme sa dohodli na potrebe legislatívnej podpory poskytovateľov malých služieb (podávanie jedál pre vlastných hostí, ubytovanie na súkromí atď.), čo samozrejme by bolo prospešné pre malých podnikateľov vo všetkých regiónoch. V druhej skupine návrhov sa nachádzajú tie, ktoré sú prospešné v oblastiach vidieckeho cestovného ruchu, kde k úspechu je obzvlášť potrebná spolupráca (poradenstvo, kurzy, informačné systémy, podporné aktivity samospráv a neziskového sektora atď.).

Diskusia skončila v momente, keď bola položená otázka, kto by bol ochotný niečo spraviť v rámci VIPA za posun vo vyznačených oblastiach. Pre tých, ktorí sa zúčastnili aj na predchádzajúcich fórach nebolo prekvapením, že najväčší diskutéri zostali ticho, od ostatných zazneli opatrné návrhy nanajvýš na vzdelávanie. Takže návrhy všeobecne máme, čo sa z nich realizuje v podobe konkrétnych činov počas nasledujúcich dvoch rokov, dnes ťažko odhadnúť. Možno budeme mať sily na prezentáciu typických produktov vidieckeho cestovného ruchu alebo dokážeme zabezpečiť určitú propagáciu dvom očakávaným dôležitým legislatívnym zmenám tohto obdobia (predaj z dvora, rekreačné šeky). Zásadnú zmenu tým zrejme nevyvoláme a preto treba porozmýšľať, či v prípade ďalšieho fóra o dva roky zachovať skupinu pre vidiecky cestovný ruch. Súčasnému záujmu o toto odvetvie v rámci VIPA skôr zodpovedá účasť na skupine podnikania na vidieku, do záverov ktorej môžeme zakomponovať naše nepočtené iniciatívy na zlepšenie podmienok tohto odvetvia.

Lajos Tuba

fórum Vidieckeho parlamentu

V. FÓRUM VIPA RIEŠILO OTÁZKY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Po prvý krát sa na Fóre VIPA SK preberali aj témy súvisiace so životným prostredím a navrhnuté boli aj možnosti, ako niektoré problémy a výzvy riešiť, či realizovať do výstupov, ktoré je potrebné predkladať na riešenie ústredným štátnym orgánom.

Pracovná skupina Životné prostredie zahrnula aj problematiku Programu obnovy dediny a do cieľov a úloh na najbližšie dvojročné obdobie si stanovila presadzovať fungujúci Program obnovy dediny, vyžadovať dodržiavanie programového vyhlásenia vlády a usilovať o doriešenie problematiky financovania programu zvýšením objemu finančných prostriedkov.

V oblasti environmentálnej výchovy obyvateľov vidieka si dala za cieľ podieľať sa na riešení odpadového hospodárstva a separácie odpadu aj iniciovaním aktivít motivujúcich obyvateľstvo, osvetou a spoluprácou so samosprávou obcí.

V oblasti chrany prírody a krajiny navrhla otvoriť širokú diskusiu k novému Zákonu o ochrane prírody a starostlivosti o krajinu za účasti odbornej verejnosti, vlastníkov, užívateľov, samosprávy a MVO.

Zásadnou otázkou je aj participácia a zabezpečenie paritného zastúpenia partnerov pri analýze a návrhoch, ktoré sa týkajú problematiky siete NATURA 2000, tak aby boli striktné dodržiavané a rešpektované požiadavky Európskej komisie bez tendencie sprísňovania národnej legislatívy a snažiť sa o presadzovanie kompenzácií pre zúčastnené strany porovnateľné s EÚ.

Hostelia usporiadali pre členov pracovnej skupiny Životné prostredie milé hudobné privítanie s dychovou kapelou Predmierčanka v obci



Predmier, kde navštívili miestnu kováčsku a zámočnícku dielňu a v exkurzii pokračovali prehliadkou miestnych pamätihodností v obci Maršová - Rašov, kde v miestnom kultúrnom dome pracovná skupina zasadala po prehliadke výstavy diel miestnych ľudových umelcov.

Veľká vďaka za príjemné pracovné prostredie a srdečnú atmosféru, v ktorej sa všetci členovia pracovnej skupiny výborne cítili, patrí pani Ingrid Labudovej, ktorá sa so šarmom zhostila úlohy sprievodkyne a hostiteľky.

Eva Porubánová
FOTO: Marek Šoltés

PRACOVNÁ SKUPINA "ROVNOSŤ PRÍLEŽITOSTÍ"

Pracovná skupina "Rovnosť príležitostí" rokovala v zasadačke Obecného úradu vo Veľkom Rovnom. Po spoločnom obede nás prijal starosta obce, ktorá je kolískou drotárstva na Slovensku, porozprával nám o jej histórii a previedol nás drotárskym múzeom. Takto posilnení na tele a duchu a obdarení drôtovaným drotárom sme zasadli k rokovaniu. Hostom našej pracovnej skupiny bola pani doktorka Magulová zo Slovenskej akadémie vied, ktorá nám predniesla krátku prednášku a príklady z jej praxe týkajúce sa práve rovností príležitostí. Musím povedať, že práve jej skúsenosti v tejto oblasti boli veľkým prínosom pre prácu a závery našej pracovnej skupiny. Treba dúfať, že závery ku ktorým naša pracovná skupina dospela sa nám aj podaria počas dvoch rokov naplniť.

Ludmila Bátorová
predsedníčka výboru pre prácu vidieckych žien



fórum Vidieckeho parlamentu

☞ **V. FÓRUM VIPA - BYTČIANSKA KOTLINA 17. A 18. 10. 2008**
PRIPOMIENKA REÁLÍ

☞ 17. 10. 2008 - piatok dopoludnia - zasadanie

- ☛ priestory - Kultúrny dom Bytča (poskytlo mesto Bytča - primátor Ing. Peter Korec)
- ☛ moderátor - PaedDr. Tibor Lukács
- ☛ predstavenie histórie Bytče a Bytčianskej kotliny - PhDr. Jana Kurucárová, riaditeľka Štátneho archívu v Bytči
- ☛ prehliadka mesta (centrum, kostol, historické nádvorie Bytčianskeho zámku, Pivovar Popper - jeden z najstarších na Slovensku)
- ☛ pomocní organizátori - žiaci Základnej školy Bytča, Ulica mieru

☞ 17. 10. 2008 - piatok odpoľudnia - zasadanie pracovných skupín

Pracovná skupina Vidiecky cestovný ruch

- ☛ priestory - Základná škola s materskou školou Súľov - Hradná
- ☛ sprievodca - Mgr. Andrea Frniaková
- ☛ prezentácia prírodných krás Súľovskej doliny a NPR Súľovské skaly

Pracovná skupina Životné prostredie

- ☛ priestory - Kultúrny dom Maršová - Rašov (poskytla obec Maršová - Rašov - starostka Karasová)
- ☛ sprievodca - Ingrid Labudová
- ☛ návšteva obce Predmier (starosta Ladislav Masiarik) - dychová hudba Predmierčanka

Pracovná skupina Podnikanie na vidieku

- ☛ priestory - Vináreň U Mamky (drotárska pivnica) Veľké Rovné
- ☛ sprievodca - Mgr. Mária Milučká
- ☛ Drotárske múzeum

Pracovná skupina Rovnosť príležitostí

- ☛ priestory - Obecný dom Veľké Rovné (poskytla obec Veľké Rovné - starosta Ing. Mičieta)
- ☛ sprievodca - Mgr. Mária Milučká
- ☛ Drotárske múzeum

☞ 17. 10. 2008 - piatok podvečer - ubytovanie

- ☛ Chata Kinex - Ivana Michelová; Súľov - Hradná, Čierny potok

- ☛ Chata Relax - Bibiana Kadová; Súľov - Hradná, Čierny potok
- ☛ Penzión Pútnik - Pavol Remek; Súľov - Hradná, Autocamp



☞ 17. 10. 2008 - piatok večer - vidiecka večera

- ☛ priestory - Kultúrny dom Súľov - Hradná (poskytla obec Súľov - Hradná - starosta Jaroslav Bušfy)
- ☛ moderátor - Mgr. Andrea Frniaková
- ☛ účinkujúci:
 - ☛ súbor Súľovčiek pri ZŠ s MŠ Súľov - Hradná (názov: Pastierska nálada detí; zod. vedúca: p. Jarmila Balážová a Andrea Frniaková)
 - ☛ spevácka skupina Súľovčanka zo Súľova - Hradnej (piesne: Ej vy hory, Nad našou dedinou, Nemám hrdelenko; zod. vedúca: p. Oľga Varhaníková)
 - ☛ súbor Rovňan z Veľkého Rovného (názov: Putovanie drotára po svete, Terchová - folklórny tanec; zod. vedúca: p. Veronika Tabačková)
 - ☛ folklórna skupina Javorníček z Hvozdnice a Štiavnika (názov: Priadky; zod. vedúci: manželia Jakubíkovci)



**fórum Vidieckeho parlamentu**

- › „Vidiecka“ večera:
 - › jedlo: Reštaurácia Gól - Zátek Milan, Bytča
 - › pivo a kofola: Pivovar Popper s.r.o., Sakalovej 158 / 39, 014 24 Bytča (riaditeľ - Jozef Gálik) - poskytnuté sponzorsky
 - › ostatné občerstvenie - Ivana Micheľová
- ☎ **18. 10. 2008 - sobota dopoludnia - zasadanie**
 - › priestory - Kultúrny dom Súľov - Hradná (poskytla obec Súľov - Hradná - starosta Jaroslav Bušfy)
 - › prezentácia remeselníkov Bytčianskej kotliny:
 - › Smatana (Súľov - Hradná) - obrazy z nití
 - › Kalman Miroslav - drotárske výrobky



- › **organizačný tím:**
 - › *vedenie* - Ing. Milan Ovseník, RNDr. Ján Mekiňa
 - › *moderovanie* - PaedDr. Tibor Lukács, Mgr. Andrea Frniaková
 - › *historické a miestne reálie* - PhDr. Jana Kurucárová
 - › *sprevádzanie pracovných skupín* - Mgr. Andrea Frniaková, Ingrid Labudová, Mgr. Mária Milučká
 - › *kultúrny program* - Mgr. Ivana Lukáčsová, Mgr. Andrea Frniaková
 - › *výzdoba, občerstvenie* - Ivana Micheľová

Spracoval: RNDr. Ján Mekiňa

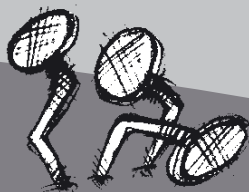
**ORGANIZÁTORI**

- › **samospráva:** mesto Bytča a obce Bytčianskej kotliny Súľov - Hradná, Jablonové, Maršová - Rašov, Predmier, Hlboké nad Váhom, Dolný Hričov, Dlhé Pole, Kotešová, Veľké Rovné, Kolárovice, Hvozdnica, Štiavnik
- › **právnické osoby:**
 - › Občianske združenie PSI Javorníky
 - › LPSI Bytčianska kotlina
 - › Mikroregión Bytčianska kotlina

Mnoho vzdelávacích
organizácií je pripravených
učiť Vašich ľudí,
ale...

**ALPHA
CONSULT n.o.**

ich naučí
najlepšie
využívať naučené.



0907 762 462
info@alphaconsult.sk



Motto: „Podporujeme tradície vidieckej kuchyne a zachovanie senzorických vlastností regionálnych jedál.“



Pri príležitosti Svetového dňa potravín.

Jedlo je v celej Európe považované za hlavného reprezentanta každej národnej kultúry a tradičná kuchyňa zastáva dôležité miesto v rozvoji cestovného ruchu. Súčasná doba je charakteristická globalizáciou vo všetkých sférach života človeka vrátane výroby potravín a stravovania. Výrobcovia potravín a prevádzkovatelia stravovacích služieb okrem toho, že používajú nové technológie, používajú tiež aj množstvo nových aditívnych resp. pomocných látok, ktoré nielen zlacňujú ich výrobu, ale menia aj tradičné chute a vlastnosti výrobkov. Mladá generácia tak nepozná tradičné jedlá, ich receptúry, senzorické vlastnosti a výživovú hodnotu.

S myšlienkou usporiadania súťaže vo varení tradičných jedál Hontu prišla MVDr. Oľga Luptáková, riaditeľka Regionálnej veterinárnej a potravinovej správy vo Zvolene. Pripravný výbor schválil organizačné podmienky a tak sa 11. októbra 2008 stretlo v Spoločenskom dome na Litave až 24 súťažiacich na podujatí s názvom „Tradičná chuť Hontu“.

Starosta obce Litava, Štefan Matejkin, privítal prítomných hostí aj súťažiacich. Naše pozvanie prijali prednosta OÚ Ing. Miroslav Náhlík, vedúci oddelenia infraštruktúry cestovného ruchu Úradu BBSK Ing. Peter Sárinec, primátor mesta Krupina Ing. Radoslav Vazan, primátor mesta Dudince Ing. Štefan Pokľuda, podpredseda COOP Jednota Ing.

Jozef Vahančík a predsedníčka Vidieckeho parlamentu Mária Behanovská, ktorá bola tiež členkou prípravného výboru.

Po oboznámení súťažiacich s kritériami sa všetci mohli pustiť do prípravy svojich jedál. Hodnotiacia komisia, ktorej predsedal Doc. Ing. Jozef Golian, CSc.- vedúci katedry hygieny a bezpečnosti potravín zo Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre, po dôkladnej degustácii jedál nakoniec udelila certifikáty Tradičného hontianskeho jedla: Márii Kudláčovej z Litavy za parenú baraninu s krumpľovými guľkami, Angele Svoreňovej a Márii Podlesnej zo Bzovskej pekárne za vaječné jedlo Husárove vajcia, Emílii Ondříkovej a Veronike Hroniakovej z Hontianskych Nemiec za zapražенú hríbovú mrvenicu. Cenu absolútneho víťaza získala Mária Cipcerová zo Sebechlieb za bryndzové trhance a sedliacku kapustu. Najstaršími súťažiacimi boli manželia Farbiakovci z Lackova, naopak najmladšou kuchárkou bola ešte školáčka Terézia Luciaková z OZ „Nádej v Uňatíne“.

Ceny súťažiacim a suroviny na prípravu jedál poskytli: COOP Jednota - Supermarket Krupina, Mraziarne Chrien - Zvolen, Milan Dolinský - Senohrad, RD Cerovan Cerovo, Agrohont Dudince, primátor mesta Krupina, Mäspoma, s.r.o. - Zvolen, Glóbus, s.r.o. Zvolen, SVS družstvo Sebechleby, Akademik Zvolen, RD Bzovík, PD Hont. Moravce, Reklamná agentúra Martin Krupina, Pekáreň Bzovík, Obec Litava a RPPK Krupina. Všetkým sponzorom, hlavne Jednote dôchodcov - pánovi Paškovi patrí srdečné poďakovanie.

Po skončení súťažnej časti poďakoval starosta obce všetkým partnerom za pomoc pri zorganizovaní tohto výnimočného podujatia a pozval prítomných na ochutnávku jedál pri kultúrnom programe, ktorý pripravili mladí Litavčania.





Na záver možno konštatovať, že podujatie splnilo pôvodne stanovený cieľ, ktorým bola nielen prezentácia jednotlivcov a skupín, ktorí ešte nezabudli na tradičné jedlá, ale predovšetkým vzdelávanie verejnosti, aby sa tieto hodnoty uchovali aj pre ďalšie generácie. Stravovanie vždy bolo, je a bude súčasťou kultúrneho bohatstva a dedičstva človeka, rodiny, vidieka či krajiny. Prispieva významným spôsobom k uchovávaniu a upevňovaniu zdravia, vytváraniu a udržiavaniu kultúrnych tradícií ako aj ovplyvňovaniu životného štýlu a harmónie života človeka. Pre zachovanie týchto hodnôt musí každá generácia urobiť maximum, aby ich mohla odovzdať ďalej. A preto je nevyhnutné takého akcie nielen podporovať, ale sa ich aj zúčastňovať, aby tradície stále žili a ľuďom slúžili.

Ing. Dajana Belláková
Foto: Ing. Dušan Mozola



LIST OD LÍDERKY – PODNIKATEĽKY 2008.

Príjemný dobrý deň.

Tak sme sa vrátili z dovolenky v Liptovskej Tepličke. Konečne sme si našli čas a vyšlo nám celkom fajn aj počasie.

Boli sme pod Kráľovou hoľou - pri prameni Čierneho Váhu.

Navštívili sme Levoču - diela majstra Pavla i Spišský hrad.

Prešli sme Štrbské a Popradské pleso, aj symbolický cintorín pod Ostrvou. Spišská sobota (navštívila ju aj Alžbeta II), bola tiež super.

Navštívili sme Beliansku jaskyňu, námestie v Kežmarku a Porade a boli sme sa aj okúpať v aquacity.



Domov sme šli cez Belianske Tatry, Nový Targ s jeho trhmi, Zakopané, Oravu a na Kulháň.

Posielam zopár fotiek. Je tam aj Penzión Teplička s personálom. Boli SUPER!

S pozdravom Alena Mikušová a Dušan Mikuš.





SLÁVNOSTNÉ OTVORENIE NÁUČNÉHO CHODNÍKA UŇATÍN - HORNÝ BADÍN



Medzi Uňatínom a Horným Badínom majú nový náučný chodník, ktorý nadväzuje na existujúci chodník z Krupiny na Uňatín. Slávnostne bol otvorený 24. októbra 2008. Jeho realizácia bola zabezpečená prostredníctvom akcie Náučný chodník - Cesta zdravia a poznania, na ktorú získal podporu Mikroregión Krupinská planina z Environmentálneho fondu.

Účastníci otvorenia náučného chodníka sa stretli v obci Uňatín vo dvore Ľudového domu, kde si mohli prezrieť expozíciu dobových predmetov, ktoré používali miestni obyvatelia v bežnom živote i pri slávnostných príležitostiach. Potom sa skupinka 30 ľudí rôznych vekových kategórii vydala na prechádzku lesom so zastávkami pri náučných tabuliach, ktoré informujú o zaujímavostiach danej lokality - povesti, chránené rastlinstvo a živočíšstvo, história obcí. Na trase dlhej 3,7 km sa zastavili aj pri hostečnej studničke a močilách.

Hostečná studnička je zaujímavá tým, že ľudia verili v jej zázračnú moc a aj z ďalekého okolia si ku nej chodili počas novu liečiť svoje choroby. So sebou si priniesli hrnček, ktorým si z nej naberali vodu a omývali si postihnuté miesta, prípadne z nej pili. Po skončení rituálu museli hrnček nechať na mieste, aby choroba zostala tam a už si ju nedoniesli domov. Močilá je stojatá voda, ktorú miestni ľudia používali

na namáčanie ľanu v časoch, keď sa ešte v našich domácnostiach vyrábalo plátno doma. Ľudia si z neho šili časti odevu alebo ho používali na zhotovenie úžitkových vecí (vrecia na obilie, utierky, utierky, posteľné plachty). Poslednou zastávkou na trase bola obec Horný Badín, kde sa stretli aj tí, ktorým pracovná zaneprázdnenosť nedovoľovala zúčastniť sa samotnej prechádzky. V zaplnenom kultúrnom dome privítala prítomných starostka obce Mária Hnilicová. Poďakovala najaktívnejším - Jánovi Alakšovi, Marianovi Behanovskému z Uňatína, rodine Svornovej z Horného Badína, rodine Chovanovej a Frankovej z Čabradského Vrbovku.

Potom už nasledoval bohatý kultúrny program, v ktorom sa predstavili deti z FS Pramienok zo základnej školy na Bzovíku a FS Vartášik z CVČ - Domček v Krupine. Prijemným spiestrením programu bolo tiež vystúpenie žien z FS Badínčanka. Nechýbalo ani občerstvenie s netradičným jedlom Husárovo vajce ktoré na nedávnej súťaži vo varení tradičných jedál na Litave získalo certifikát „Tradičné hontianske jedlo“. Pre účastníkov podujatia ho pripravila Angela Svoreňová a Mária Podlesná z Horného Badína a podľa rýchlosti, s akou mizlo zo stolov, možno povedať, že ich jedlo malo znova úspech.

Vďaka podpore z Environmentálneho fondu sa tak vytvorila hodnota, ktorá zatriktívňuje naše územie a dáva možnosti širokej verejnosti na aktívne trávenie voľného času a spoznávanie svojho okolia. Táto akcia bola podporená z Programu obnovy dediny

Ing. Dajana Belláková
foto: Jana Jambrichová





medzinárodné projekty

KONGRES EURÓPSKÝCH DEMOKRATOV (EUD)

V dňoch 16. a 17. októbra t. r. som sa zúčastnil na kongrese EUD v Bruseli (www.eudemocrats.org). Združujú viaceré politické strany, ale najmä občianske hnutia a združenia, ktorých cieľom je Európa demokracií a Európa občanov. Najvýznamnejšími členmi sú tzv. Júnové hnutia z Dánsku a zo Švédska. Členom je aj francúzske neogaullistické hnutie Debout la République! Jeho kandidát, poslanec francúzskeho Národného zhromaždenia bol vo volebnom tíme tretieho najúspešnejšieho kandidáta v ostatných francúzskych prezidentských voľbách (Bayrou). Slovensko je zastúpené Agorou, občianskym združením na podporu priamej demokracie.

EUD sú o. i. známi svojou nekompromisnosťou a odhaľovaním korupcie v štruktúrach EÚ. Odhalili aj spreneveru fondov určených na rozvoj vidieka v talianskej defavorizovanej Kalábrii. Takisto poukazujú na perversnosť tvrdení niektorých euroúradníkov. Tí totiž tvrdia, že eurofondy sú prednostne pridelené zaostalým vidieckym oblastiam, ako Kalábrii, ale napríklad aj východnému Slovensku. Na prvý pohľad je to pôsobivé vysvetlenie, až kým nezistíme, že časť eurofondov síce naozaj smeruje do zaostalých oblastí EÚ, ale aj do rúk veľmi bohatých ľudí. Štatistika všetko prikryje. Príklad z našich končín: na východnom Slovensku, istá reštituentka, novodobá šľachtická, žijúca predtým dlho v zahraničí, dostala financie na opravu svojich troch kaštieľov. Takže európska finančná pomoc do núdznej oblasti prišla, ale nie do pravých rúk. Za zmienku azda stojí už len to, že v pozadí pridelenia fondov bola v Bruseli tiež vysoko postavená šľachtická.

EUD je proti mrhaniu peňazí na propagandu o výhodách EÚ. EÚ má aj svoje nedostatky. EUD je za racionálne organizovanú EÚ, ale nesúhlasí s euroústavami (Nice, Lisabon). Stačí krátka, výstižná, 20 stránková Konvencia občanov EÚ. Ozaj, čítali vôbec poslanci NR SR siahodlhú Zmluvu s Nice alebo o čosi kratšiu Lisabonskú zmluvu? Pritom ich obe automaticky schválili. Obe zmluvy obmedzujú suverenitu národných štátov, čo však neprekáža ani tzv. národne orientovaným stranám.

EUD stoja aj za nedávnym referendom v Írsku, ktoré povedalo NIE Lisabonskej zmluve. Hlavným - a úspešným - heslom v kampani bola otázka: Podpísali by ste zmluvu, ktorú ste nečítali? Zbyrokratizovaná Európska únia dostala od Írov ďalší úder (predtým od Francúzov a Holanďanov), ale v decembri t.r. chce referendum v Írsku zopakovať. Íri pochopili, že EÚ nemôže byť byrokratický kolos. Poslanci za EUD v Európskom parlamente zistili, že v štruktúrach EÚ pôsobí 3.000 slovom TRITISÍC pracovných skupín? Vedeli ste o tom? Ja nie.

Ak čítate pozorne tlač a sledujete médiá, už začali so sofistikovanou kampaňou proti Írom: v Írsku klesol hrubý domáci produkt, zvýšila sa nezamestnanosť atď. Vari v SR sa nezvýšila nezamestnanosť a automobilky v ČR nezačali prepúšťať? Je to dôsledok krachu bánk a hypotekárnej krízy v USA a následne i v Európe. Írsko nemá problémy kvôli tomu, že neschválilo Lisabonskú zmluvu.

EUD je hnutím budúcnosti, je to vhodná alternatíva voči tomu, čo sa deje u nás aj v susedných krajinách. Nie je to v pravom zmysle slova hnutie vidieka, ale o.i. bdie nad tým, aby európsky vidiek dostal, čo mu patrí. EUD je za čo najbližší vzťah s občanom, preto chce zaviesť systém priamej demokracie, čiže výber kandidátov do všetkých stupňov samospráv a národných parlamentov zdola nahor. Okrem toho kladie dôraz na zodpovednosť poslanca za svoj volebný obvod. Ako však môže mať napríklad europoslanec zo SR zodpovednosť za svoj volebný obvod, keď vo voľbách do NR SR, ale aj vo voľbách do EP (mimochodom, budú sa konať 7. júna 2009) jediným volebným obvodom je celé Slovensko. Budeme to tolerovať? Otázka najmä pre tých, ktorým leží na srdci osud vidieka a regiónov SR.

Peter Kopecký, AV VIPA SK, OZ Agora





PRÍRODNÉ ZÁHRADY NA VIDIECKYCH ŠKOLÁCH

Prírodná zmena na priestranstvách pre ľudí

Akýkoľvek priestor, školský dvor, verejné priestranstvo, záhrada, môže byť priestor pre radosť a tvorivosť detí aj dospelých. Môže podporovať predstavivosť a byť základom pre tímovú prácu. Deti sa môžu učiť pomocou práce, ktorá pre nich predstavuje hru, môžu vidieť veci a javy na vlastné oči, učiť sa skúmaním, pokusmi, oboznamovaním sa s niektorými témami (poľnohospodárstvo, vtáky, geológia, živočíchy, ekosystémy a pod.), môžu rozvíjať schopnosti rozhodovania sa v prostredí, v ktorom môžu priamo vidieť dôsledky svojich rozhodnutí. Jednou z inšpirácií, kde sa obyčajná školská záhrada stala prírodnou záhradou a zároveň aj priestorom pre stretávanie sa komunity ľudí, dospelých, susedov, detí sa nachádza aj v medzinárodne certifikovanej Zelenéj škole v Družstevnej pri Hornáde.

Slávnosti Jesene

Občianske združenie SOSNA spolu so školou pravidelne pripravujú Slávnosti jesene a Jarné slávnosti, ako otvorenie a uzatvorenie sezóny.

Bohatý program, pri ktorom vám detskí odborní sprievodcovia prírodnou záhradou ukážu a vysvetlia čo všetko sa v ich prírodnej záhrade nachádza, pokračuje ukážkami a ochutnávkou receptov z liečivých rastlín, ponukou priesad byliniek a biotinktúr, jazdou na koni, zážitkovou cestou veľkým vysvieteným bylinkovým labyrintom, ukážkami menej využívaných, ale o to užitočnejších stromov / mišpuľa, rakytník rešetliakový a iné/, ktoré sa už pomaly stávajú vzácnosťou.

Vaša návšteva môže pokračovať tým, že sa zúčastníte tvorby prírodných mandál, maľovania

na kamene alebo spoločne vyzdobíte krásny drevený totem, ak máte studňu a donesiete si vzorku, detskí odborníci vám kompetentne odmerajú kvalitu vody. No a ak z toho všetkého budete trochu unavení, je pre vás pripravená Čajovňa pod otvorenou oblohou, kde vás obslúžia čajovníci a ponúknu vám zo svojho sortimentu vlastnoručne vypestovaných a pripravených čajových zmesí s tvorivými názvami na čajovom menu. Ak ste to nestihli teraz v októbri, v máji vás určite čakajú s obohateným programom v ZŠ Družstevná pri Hornáde a Ekocentre SOSNA.

Ako na to

Ak chcete, aby sa aj vaše verejné priestranstvá, záhrady, parky stali miestom plným života, kde vás miesto vykosených trávnikov privítajú rozmanité zvuky a vône, kde si všetci prídu nielen oddýchnuť, ale nájdú v ňom aj porozumenie pre podporu a ochranu rôznych foriem života na tejto nádhерnej planéte, ktorú spoločne obývame, začnite program Prírodné záhrady aj u vás. Ako pomôcka vám môže slúžiť publikácia Dľaň plná záhradných inšpirácií a Živá záhrada spolu s metodickými materiálmi k tejto téme, ktorú vydalo o.z. SOSNA.

Viac informácií nájdete na www.sosna.sk, www.zsdruzstevna.edupage.org.

Silvia Szabóová, občianske združenie SOSNA

Foto: autorka



domáce projekty

MURAL GLOBAL NA SLOVENSKU - CHARAKTERISTIKA PROJEKTU

Program obnovy dediny, ktorý na Slovensku zabezpečuje Slovenská agentúra životného prostredia za finančnej podpory Ministerstva životného prostredia SR, výraznou mierou podporuje aktivity obcí v ich zvelaďovaní. V rokoch 2004 a 2006 práve s podporou POD vznikli na Slovensku dve významné veľkoplošné umelecké diela, ktoré sa vo svete realizujú od roku 1987 pod názvom Farebná horúčka a od roku 1992 po summite v Rio de Janero ako Mural Global.



Tento umelecký projekt sa stal súčasťou Agendy 21 ako platforma umelcov na podporu ochrany a zlepšenia životného prostredia. Túto iniciatívu podporuje aj Európska únia, predovšetkým na úrovni miestnych samospráv. Priekopníčkou Mural Globalu na Slovensku je výtvarníčka Elena Lichá - Zábranská, ktorá sa tejto akcie dvakrát zúčastnila v Nemecku.

Práve pod jej vedením bol v roku 2004 zrealizovaný medzinárodným tímom prvý takýto projekt na Slovensku v obci Poproč, ktorý nesie názov Mural Global Slovensko 1 - Poproč. Veľkoplošná nástenná maľba umeleckým spôsobom zobrazuje jednak bohatú banícku tradíciu obce, symboliku Európskej únie, ale aj veselé obrázky pre potešenie detí a dospelých. Občania obce prijali túto maľbu za svoju a podľa toho sa k nej správajú. Žiadna návšteva, ktorá zavíta do obce, si nenechá ujsť jej prehliadku.

O dva roky neskôr sa z iniciatívy starostky Šútova zrealizoval druhý projekt Mural Global Slovensko 2 - Šútovo.

V malom prostredí Turca pod Chlebom, neďaleko Šútovského vodopádu tím výtvarníkov tento krát pod vedením Mgr. Art. Barbory Kožíkovej, členkou tímu bola aj autorka maľby v Poproči Elena Lichá - Zábranská, vytvoril veľkoplošnú nástennú maľbu na stene kultúrneho domu.

A čo môžeme vidieť na stene kultúrneho domu v Šútove? Na nástennú maľbu, ladenú v ľahkom surrealistickom tóne, sa dostala koza, aj Šútovský vodopád. Zo starého gramofónu miesto tónov vylietajú kvety, aby v každom ročnom období potešili okoloidúcich divákov. Na svoje si prídu aj deti, na ktoré sa z maľby usmievajú tri mačičky. Tak, ako v Poproči, i v Šútove sa stretla maľba s veľmi dobrou odozvou u občanov. Samozrejme, nástenné maľby v oboch obciach sa stali turistickou atrakciou.

Dôležité je, aby námety na veľkoplošné nástenné maľby vznikli v obci - od jej tradícií, hodnôt vidieckej krajiny, ktoré sú okolo, ale aj od detí - ako oni vnímajú a vidia svoju dedinu.

Dôležité pre šírenie Mural Globalu na Slovensku je záujem aj ďalších starostov, ktorí i napriek rôznym ťažkostiam, s ktorými sa dennodenne boria, aby nezabudli na skrášľovanie obce aj cestou vonkajších, ale aj vnútorných malieb stien objektov vo svojej obci. Kde bude Mural Global Slovensko 3 - ??



Kontaktná adresa:

Ing. Ján Lichý, Hájnická 72, 962 31 Sliač
e-mail: janolichy@hotmail.com





REKREAČNÉ ZÓNY INAK

V Programe rozvoja vidieka SR pre roky 2007 - 2013 sa objavila možnosť rekonštruovať a modernizovať rekreačné zóny vo vidieckych obciach vrátane možnosti stavať, rekonštruovať alebo modernizovať detské a športové ihriská a tržnice.

Okrem individuálnych projektov obcí zaradených mimo tzv. pólov rastu, sa všetky tieto aktivity dajú uplatniť v rámci prístupu LEADER prostredníctvom integrovaných stratégií rozvoja území Miestnych akčných skupín.

Keď som sa nedávno - začiatkom októbra - zúčastnila Dňa dedín, ktorý organizuje stála pracovná skupina pre rozvoj obcí v Spolkovej republike Brandenburg ako predstaviteľka Vidieckeho parlamentu SR s možnosťou podeliť sa o naše skúsenosti s budovaním národného hnutia pre vidiek, mala som možnosť navštíviť v rámci odbornej exkurzie takúto rekreačnú zónu podporenú s prístupu LEADER, v rámci činnosti jednej Miestnej akčnej skupiny.

Keď nám oznámili cieľ exkurzie, pravdupovediac, predstavila som si celkom klasicky upravený park s lavičkami, jazierkom, možno altánkom a detským ihriskom. Ale klasika sa nekonala. Namiesto nej nás čakalo prostredie, v ktorom za každým rohom bolo prekvapenie:

Bylinková špirála, v ktorej sme celú pol hodinu jeden druhého poučovali, čo práve „koštujeme“ od mäty až po rumanček pravý, záhrada farieb, kde ste sa mohli oboznámiť so všetkými rastlinami, ktoré sa v minulosti používali na farbenie látok, interaktívne ihriská pre deti, kde sa deti aj učia, nielen „vyvádzajú“, malé trhovisko výlučne s miestnymi remeslami a celkom malý bufet, kde miestne ženy varili čaj a kávu, ponúkali chlieb s masťou a cibulou alebo s miestnou klobásou a syrom, kde ste si mohli posediť a pozeráť sa na malý aquapark s jazierkami a príslušnou flórou a faunou. Všetko bolo jedinečné, špecifické a veľmi dobre zapadalo do prostredia bývalého zanedbaného parku. Ak k tomu pripočítate korčuliarsku dráhu, koníky, kolky, veľa fantázie a citu pre lokalitu, máte celý deň čo robiť v takejto rekreačnej zóne ani nezbadáte, že ubehol čas.

Teraz je predpoklad, že sa u nás s rekreačnými zónami „roztrhne vrece“. Nenechajme sa uniesť konformitou a snahou kopírovať jeden po druhom, ale snažme sa využiť prednosti daného miesta špecificky preň samotné. Použijme fantáziu a miestne zdroje, som si istá, že toto nám zaručí, že návštevníci budú vyhľadávať práve tu našu.

Jela Tvrdoňová
Foto: autorka



Oznam redakcie.

Redakcia časopisu *Náš vidiek* ďakuje všetkým svojim čitateľom za podporu a pozitívne ohlasy na našu prácu a tešíme sa na ďalšiu spoluprácu aj v roku 2009. Pri tejto príležitosti by sme radi oznámili, že v roku 2009 bude časopis vychádzať ako časopis Občianskeho združenia Vidiecky parlament na Slovensku a VOKA a bude určená pre členov týchto otvorených občianskych združení. V prípade záujmu o členstvo v OZ VIPA viac informácií nájdete na našej webovej stránke www.vipa.sk.

**chránime prírodu**

CHKO CEROVÁ
VRCHOVINA

**Vyhlásenie:** 1989**Rozloha:** 16 280 ha**Geomorfologický celok:** Cerová vrchovina**Okresy:** Lučenec, Rimavská Sobota**Zaujímavosti flóry:** poniklec lúčny čiernasty (*Pulsatilla pratensis*), mechúrník stromovitý (*Colutea arborescens*), zlatofúz južný (*Chrisopogon gryllus*)**Zaujímavosti fauny:** včelárik zlatý (*Merops apiaster*), výrik lesný (*Otus scops*), hadiar krátkoprstý (*Circaetus gallicus*)**Iné zaujímavosti:** krasové javy v CHKO Cerová vrchovina - tzv. pseudokras - nie je modelovaný vodou, vznikol sopečným pôsobením; množstvo sprístupnených geolokalít (geotopov).

Chránená krajinná oblasť Cerová vrchovina sa rozprestiera na juhu stredného Slovenska a hraničí priamo s Maďarskou republikou. CHKO je poznačená vulkanickou činnosťou. Reliéf má charakter pahorkatiny až vrchoviny, nápadne v ňom vystupujú vypreparované bazaltové výplne sopečných komínov a struskových kuželov (Šomoška, Šurice, Hajnáčka, Ragáč). Najvyšším vrchom Chránenej krajinnnej oblasti je Karanč (757 m n.m.), ďalej Šiator (660 m n.m.) a Medveš (657 m.n.m.). V chránenom území sú reprezentované biotopy lesných, lesostepných, stepných a prípadne aj močiarnych spoločenstiev. Z hľadiska súčasnej krajinnnej štruktúry prevláda

lesný ekosystém (bukové dúbravy - najrozšírenejší lesný ekosystém v CHKO) a z poľnohospodárskeho pôdneho fondu prevládajú pasienky.

V celej CHKO platí druhý stupeň ochrany prírody a krajiny, podľa zákona 543/2002 Z.z., okrem toho je na území CHKO vyhlásených päť prírodných pamiatok (PP), tri chránené areály (CHA), tri prírodné rezervácie (PR), tri národné prírodné rezervácie (NPR) a národná prírodná pamiatka (NPP).

Prevažná časť CHKO Cerová vrchovina svojou rozlohou zasahuje do Novohradského geoparku, ktorý sa momentálne usiluje o zápis do Európskej a zároveň Svetovej siete geoparkov. Geopark je produktom cestovného ruchu - náučného a poznávacieho, prináša obraz o geologickej histórii Zeme a zároveň dokladá význam prírodných podmienok pre ekonomický a kultúrny rozvoj ľudskej spoločnosti. Na základe spracovania priestorovej a rozvojovej štúdie (SAŽP, BB) bolo definovaných 52 lokalít (geologických, prírodných a socio) patriacich do územia a vhodných pre ďalší rozvoj geoparku. Boli navrhnuté možnosti rozvoja geoturizmu, ciele, priority a opatrenia pre rozvoj Novohradského geoparku a zároveň bolo odporúčané jeho územné rozšírenie.

Odporúčané možnosti ubytovania v CHKO Cerová vrchovina, resp. v jej okolí:

Radzovce - RS Obručná - komplexne zariadené stredisko cestovného ruchu (vhodné ubytovanie aj pre skupinové zájazdy), tenisové kurty, bazén, vonkajší gril, východisko k značeným turistickým chodníkom.



Nová Bašta - Pohanský hrad - menší penzión v strede obce, vhodný pre rodiny s deťmi

Filakovo - Bebek - ubytovanie s možnosťou stravovania.

Odporúčané turistické trasy:

Rodiny s deťmi - nenáročná turistika

Náučný chodník (NCH) Filakovský hrad - bol vybudovaný na území Filakovského hradu a ponúka rôzne dobové zaujímavosti a informácie o hrade, 5 informačných tabúl na chodníku s dĺžkou 350 m.

NCH Šomoška (Šiatorska Bukovinka) - NPR Šomoška, nenáročný náučný chodník, zložený z dvoch častí: náučný chodník smerujúci na hrad Šomoška s 8 zastávkami (kamenné more, odlučnosť bazaltu, hrad ...) a príjemným prírodným prostredím, druhý vedie k Mačacej diere a prezentuje tradičnú ťažbu bazaltu (kameňolom Mačkaluk, banícka osada, úzkokoľajka, vyhládka na hrad Šomoška...).

Hajnáčsky hradný vrch - kopec z nerovnomerne uloženého a usadeného sopečného materiálu na vrchole s bralom - vypreparovaným sopečným komínom so zbytkami stredovekého hradu a nádherným výhľadom na okolitú krajinu.

Mierne náročná turistika:

Ragáč - výrazný vrchol tvorený troskovým kuželom so sopečnými bombami, troskami a útržkami lávy, východne od obce Hajnáčka, po turistickom chodníku zelenej značky Hajnáčka-Hodejov.

Karanč - dobrý prístup je z Maďarskej strany, kde je aj postavená vyhládková veža s výhľadom



na hrad Šomoška a Šalgo, zo Slovenskej strany sa plánuje vybudovanie turistického chodníka s informačnými tabuľami a oddychovými miestami, momentálne z tejto strany nie je vybudovaný vhodný prístup.

Turistika pre odvážnych a náročných

Steblova skala - najreprezentatívnejší odkryv bazaltového neku Cerovej vrchoviny so stĺpcovitou odlučnosťou, zeleno značená turistická trasa Hajnáčka - Hodejov, kvôli jej zlému značeniu, náročnosti výstupu a piatemu temu stupňu ochrany sa lokalita neodporúča pre masový turizmus a to z dôvodu značnej erózie.

Zdroj a ďalšie informácie nájdete: www.sopsr.sk, www.gemerinfo.sk/products/chko-cerova-vrchovina, www.obrucna-essex.com, www.filakovo.sk, www.tic.sk/filakovo, <http://www.rra-lc.sk/view.php?cislocianku=2006110011>

Text a foto: Ing. Lucia Vačoková



Ospravedlnenie redakcie

Seriál o chránených krajinných oblastiach Slovenska pripravuje pre náš časopis naša spolupracovníčka Ing. Lucia Vačoková. Úvodný článok seriálu vyšiel v čísle 3/2008 nášho časopisu, pričom sa stalo, že pri spracovávaní tohto článku vypadlo meno autorky, za čo sa autorke dodatočne ospravedlňujeme.

Redakcia





aktuálne

PRÍJEMNÉ SO ZDRAVÝM

Príjemné so zdravým bolo možné spojiť v dňoch 5. - 6. septembra 2008, kedy sa v Plavnici zišlo predsedníctvo OZ VIPA SK. Miestne poľnohospodárske družstvo sa totiž okrem iného špecializuje na pestovanie liečivých bylín a v podnikovej predajni sme si mohli vybrať zo širokého sortimentu ich čajov a ostatných výrobkov. S celým týmto sortimentom nás oboznámil Ing. Ľubomír Hnát, predseda Roľníckeho družstva Plavnica, v ktorého priestoroch sa zasadnutie konalo a ktorý nám tiež priblížil históriu družstva, jeho problémy a perspektívy.

Samotné rokovanie predsedníctva sa zameralo na prípravu rokovania V. fóra VIPA, kooptovalo za člena predsedníctva Janku Mikušákovú, ktorá nahradí počas MD Lindu Pončákovú, prerokovalo budúcnosť časopisu, plán propagačnej činnosti, budovanie databáz a webovej stránky, zabezpečovanie zdrojov pre fungovanie VIPA, rozšírenie pôsobnosti výboru pre aktivity vidieckych žien na celú oblasť ľudových remesiel a uchovávanie vidieckych tradícií.

Pred začiatkom zasadnutia predsedníctva sa uskutočnila prednáška Dr. Evy Porubänovej „Perspektívy slovenského poľnohospodárstva v európskom kontexte (Zdravotná kontrola Spoločnej poľnohospodárskej politiky)“

Jožko Šimeček
Foto: Marek Šoltés



PRÍKLADY A SKÚSENOSTI

ľudová tvorivosť

PREDSTAVUJEME
REMESELNÍČKU

*Dnes Vám chcem
predstaviť sladké a vo-
ňavé remeslo, jedno
z najstarších a zároveň*

predstaviť remeselníčku. Pani Margita Nemčeková z Nitrianskych Sučian odišla po skončení základnej školy študovať na ekonomickú školu - odbor stravovanie. Keď ju skončila, nastúpila pracovať do Jednoty v Prievidzi a tu pracovala 27 rokov. Organizovala kurzy pečenia, varenia, studených mís a časom podľa dopytu účastníkov sa začala venovať medovníkom. Našla recepty v knihe Med a jeho využitie od Klotildy Luptákovovej. Samozrejme že najviac sa naučila na svojich chybách a čím viac sa medovníkom venovala, tým viac ju opantávali. Stále viac vymýšľala a skúšala. Pomaly a prácne sa zdokonaľovala až začala svoje medovníky ponúkať v dedine, svojim známym, potom v Prievidzi. Zúčastnila sa mnohých výstav, súťaží a prehliadok. Svoje umenie predvádzala v skanzenoch v Pribylíne, Zuberici, Martine, na folklórnych slávnostiach na Detve, Hontianskej paráde v Hrušove, Kežmarku. Svojou prácou sa vypracovala na odborníčku v svojom remesle. Keď prišla na jarmok so svojím manželom, nestačila dorábať, lebo za chvíľu boli medovníky preč. Keď prejdete po dedine, vôňa medovníkov Vás zavedie do domu bez toho, aby ste sa museli pýtať, kde býva. Pečie veľké množstvo a rôzne motívy a veľkosti a dokonca si vymyslela aj svoje medovníky, ktoré robí len ona. Ozdobuje ich slivkovým lekvárom a orechami. Úžasné, aj teraz keď píšem o nej, mám jeho chuť na jazyku. Práve v jej prípade sa ukázalo, že poctivá robota je základ. Jej medovníky miznú na akciách zo stola šmahom ruky a tak zasvätila do svojej práce aj svoje dve dcéry. Obe sa venujú tejto práci a tak má pani Margita dôstojné nástupkyne. Aj vďaka takýmto ľuďom nezaniknú staré remeslá a zaujímaví ľudia.

Ľudmila Bátorová,
predsedníčka výboru pre prácu vidieckych žien





ochrana pamiatok

CHRAŇME SI POKLADY KULTÚRNEHO A PRÍRODNÉHO DEDIČSTVA

Slovenská republika je v Zozname Svetového dedičstva UNESCO zapísaná piatimi kultúrnymi a dvomi prírodnými lokalitami. Iniciátori týchto zápisov potvrdzujú, že získať štatút lokality Svetového dedičstva nebolo ľahké. Bolo potrebné lokalitu popísať, zdokumentovať, žiadosť odôvodniť, predložiť opatrenia na ochranu, riadne lobiť a čakať na rozhodnutie. Oveľa ťažšie je však dodržať sľuby o ochrane a udržateľnosti uvedené v žiadosti. Treba k tomu veľa úsilia, času a vedomostí.



Svätý Jur, ulica Dr. Kautza

Preto Academia Istropolitana Nova v spolupráci s Ministerstvom kultúry SR zorganizovala pilotný kurz: **MANAŽMENT SVETOVÉHO DEDIČSTVA NA SLOVENSKU**, prebiehajúci od októbra do decembra 2008 v Svätom Jure, ktorý je sám o sebe tiež kultúrno-historicky zaujímavou lokalitou.



Svätý Jur, Pálffyho kaštieľ



Neusiedel am See, Hotel Da Marco

Cieľom kurzu je poskytnúť účastníkom vedomosti, nielen o tom, ako sa starať o lokality zapísané do Zoznamu, ale aj ako pripraviť žiadosti o zápis ďalších lokalít a nie v poslednej miere aj ako chrániť, využívať a rozvíjať aj tie nezapísané lokality, ktoré síce nemajú charakter celosvetovej jedinečnosti, ale patria medzi poklady kultúrneho a prírodného dedičstva národa. Preto bol o kurz vysoký záujem.



Academia Istropolitana Nova, Svätý Jur, účastníci kurzu

K vysokej úrovni kurzu prispeli hlavne dva faktory. Výber špičkových prednášateľov a názornosť prístupu. Osobitne významným obohatením programu kurzu bola exkurzia do rozsiahlej, rozmanitej a mimoriadne zaujímavej oblasti rakúsko-maďarského Národného parku Fertö-Neusiedler See.



ochrana pamiatok



Podersdorf am See, veterný mlyn



Illmitz, rozhľadňa a pohľad z nej

Po prvej tretine vzdelávacej aktivity možno konštatovať, že na ňu kladené očakávania budú určite splnené.

*Text a foto:
Ladislav Hudák*

RÓMSKE AKTIVITY NA VIDIEKU

Občianske združenie Priatel'ia Zeme-CEPA od júla 2004 spolupracuje s aktívnymi Rómkami a Rómami z osady Lešť pri Ponickéj Hute (okres Banská Bystrica). V osade Lešť žije 90 obyvateľov, z toho polovica sú mladí ľudia do 18 rokov.

Počas 4 rokov Priatel'ia Zeme-CEPA v rámci niekoľkých projektov realizovali aktivity na osobnostný rozvoj a posilnenie životných zručností vyše 25 detí a 10 matiek a starých matiek. Z nich sa vyprofilovala skupinka najšikovnejších mladých líderiek, ktoré chce organizácia dlhobodo podporovať.

domáce projekty

Určite sa pýtate, ako a prečo?

Mladé rómske líderky tvoria skupinu 6 dievčat vo veku 13-17 rokov. Ich cieľom je začať pracovať ako dobrovoľníčky pre prácu v rómskych komunitách. Preto sme pre ne v októbri rozbehli kurz dobrovoľníctva pod vedením lektoriek z Centra pre dobrovoľníctvo v Banskej Bystrici. Vďaka doterajšej dobrej spolupráci s Ústavom romologických štúdií pri Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre a Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici sme do projektu zapojili aj 15 študentiek a študentov. Dostanú tak príležitosť, aby si v škole nadobudnuté vedomosti a zručnosti overili v praxi. Ďalším pozitívom je, že vytvoria podpornú sieť dospelých dobrovoľníkov pre začínajúce rómske dobrovoľníctvo. V polovici novembra začnú pod vedením rómskych dobrovoľníčok praktické aktivity pre ostatných obyvateľov osady.

Popri kurze dobrovoľníctva sa rómske líderky môžu rozvíjať aj v Otvorenom centre pre neformálne vzdelávanie pri Priateľoch Zeme-CEPA. Centrum ponúka prácu na počítači a internete, prednášky a diskusie v oblasti environmentálnej výchovy, životných zručností pre spoločenský, školský a pracovný život, doučovanie z matematiky, umelecké aktivity ako nácviky spevu, latinsko-amerických tancov, workshopy muzikality a pribudne aj ochotnícke divadlo.

Teší nás, že sa k dievčatám pridali aj dvaja šikovní chlapci a znova sa vracajú aj mamy. Veríme, že jedného dňa bude lešťanská dobrovoľnícka skupina pracovať aj pre iné komunity, ktorým odovzdá skúsenosti zo svojho rozvoja a kus svojho nadšenia pre zlepšovanie kvality života Rómov.

Tu je aj odpoveď na otázku „prečo?“. Naším cieľom je vybaviť mladých ľudí takými zručnosťami a motiváciou, aby sami dokázali viesť svoj život cestou úspechu a priviedli na ňu aj ďalšie mladé rómske osobnosti.

Naše aktivity dlhodobu podporuje Fond Hodina deťom a v roku 2008 ďakujeme za podporu aj obci Dúbravica, Slovensko-českému ženskému fondu, Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity a Ministerstvu kultúry SR v rámci programu Kultúra národnostných menšín.

Darina Diošiová, Priatel'ia Zeme-CEPA



ľudová tvorivosť



☞ SLOVENSKÉ ŽENY V NEMECKU

V dňoch 3. až 6. októbra 2008 skupina Slovákov vycestovala do mesta Eichstätt v Bavorsku. Túto akciu pripravila Ľudmila Bátorová predsedníčka Výboru pre aktivity vidieckych žien. Tento novovytvorený výbor pri VIPA SK po prvýkrát pripravil pre šikovných remeselníkov možnosť ukázať svoje umenie za hranicami našej vlasti.

Vidiecky parlament na Slovensku sme predstavili organizátorom podujatia a všetkým účastníkom prostredníctvom propagačných materiálov VIPA. Obyvateľom Eichstättu sme ukázali zručnosť Ľudmily Bátorovej vychýrenej krasličiarke, Kataríny Kročanovej, ktorá už 25 rokov vyrába postavičky zo šúpolia, Martina Jasenovca vozičkára zo Slovenskej Ľupče, ktorý vyrába predmety z prútia, Martina Brxu, majstra vo výrobe píšťalok a prásaní bičom a Márie Behanovskej z OZ „Nádej v Uňatíne“, ktorá reprezentovala Hontiansku paličkovanú čipku.



domáce projekty

☞ OBČIANSKE ZDRUŽENIE TATRY
PODPORILLO MAPOVANIE
SKLÁDOK A TRIEDENIE
ODPADOV



V rámci II. kola grantovej výzvy pre formálne a neformálne skupiny vo veku od 4 do 19 rokov „**Separujte s Hugom**“ s podtitulom „**Neseparujte sa! Separujte s nami**“ podporilo OZ TATRY ďalšie štyri projekty sumou 33 988,- Sk.

Podporu dostanú nasledovné projekty:

- Gymnázium Antona Bernoláka, Námestovo - 10 000,- Sk,
- Základná škola, Divín - 6 000,- Sk,
- Súkromná základná škola, Zaježová - 7 988,- Sk,
- Základná škola Štvrtej sednice Tatrína, Čachtice - 10 000,- Sk



OZ TATRY vyhlásilo III. kolo grantovej výzvy, v ktorom sa mohli uchádzať o finančnú podporu projekty formálnych a neformálnych skupín vo veku od 4 do 19 rokov zamerané len na mapovanie nelegálnych skládok odpadov a realizáciu krokov na ich odstránenie, a to na úrovni mikroregiónov, okresov, výnimočne aj neformálne skupiny vo veku od 19 do 26 rokov. Uzávierka prijímania projektov bola 15. 11. 2008.

Mgr. Rudolf PADO,
predseda a projektový manažér OZ TATRY
oztatry@slovanet.sk



Náš seriál: SLOVENSKÉ HRADY

LIKAVA



Pohorie Chočských vrchov udivuje svojou krásou na severe Slovenska. Jeho majestátny najvyšší vrchol - Veľký Choč je snáď najkrajším kopcom na Slovensku. Na jeho úpätí leží malebná zrúcanina hradu Likava. Stráži od západu vstup do Liptovskej kotliny.



Starí historici uvádzajú, že hrad postavili údajne templári a v roku 1312 bol jeho majiteľom ich prior Radmír. Omnoho pravdepodobnejšie je však, že Likavu postavil magister Donč pred rokom 1335. Krátko patrila hrad husitom, od roku 1435 ho už vlastnil Ján Huňady, otec budúceho uhorského kráľa Mateja Korvína. Ten hrad značne zveľadil.

V roku 1478 kráľ Matej za svojho potomka legalizoval ľavobočka Jána a daroval mu i náš hrad. Ten ho dal prepychovo prestavať, vyrástli na ňom tri horné paláce. Po smrti kráľa však Ján prišiel o Likavu a tú obsadil palatín Štefan Zápoľský. Jeho syn Ján bol korunovaný v roku 1526 ako protikráľ Ferdinada Habsburského. Preto hradu nebol súdený mier. Generál

Katzainer ho o dva roky dobyl a Habsburgovci ho darovali Ľudovítovi Pekrymu. Ten dal všetky paláce na hrade výškovo vyrovať a spojiť oblúčikovou renesančnou atikou, čím získal hrad dnešný charakteristický vzhľad.

Od roku 1651 patrila jednému z najbohatších uhorských feudálov - Štefanovi Thökölimu. Ten hrad premenil na veľkolepé sídlo a pričínal sa o odstránenie závislosti hradu od zásobovania vodou - dal vykopať studňu. Bola na úpätí skaly a z horného hradu bola prístupná tunelom vysekaným v skale. Ten sa zachoval na hrade dodnes. Štefan Thököli sa zaplietol do Vešeléného sprisahania, preto proti nemu vyrazilo cisárske vojsko. Obklúčilo Oravský hrad, kde on počas obliehania zomieral, zatiaľ čo jeho syn Imrich, vodca nasledujúceho stavovského povstania, cez Likavu ušiel do Sedmohradska. V decembri 1670 dobyli cisárski i Likavu a odviezli do Viedne z hradu nevídanú korisť z majetku Thököliovcov. Množstvo mincí, zlata, striebra, drahokamov a šperkov, umeleckých a ozdobných predmetov, gobelínov, šatstva, kožušín a kobercov malo podľa odhadov cenu troch miliónov zlatých...

Hrad bol značne poškodený a v chode stavovských povstaní naberal ďalšiu skazu. Zrúcaninu zachránili konzervačné práce, ktoré začali v roku 1980 a trvajú s prestávkami dodnes.

Podľa jednej z legend bol na hrade Likava väznený Juraj Jánošík. Páni tu z neho chceli dostať priznanie, kde ukryl svoje poklady. Po nociach hľadel malým okienkom z hradného väzenia k majestátnemu Choču...

Podľa najznámejšej povesti sa blížilo k hradu mohutné vojsko. Hradný pán v noci zobral svojho najvernejšieho zbrojnoša, do vriec zbalili množstvo pokladov a cenností. Pod rúškom tmy vyrazili do svahov Choča a cennosti zakopali. Ako sa vracali, v malej rokline hradný pán zbronoša zabil, aby neprezradil nikomu ich úkryt. Na druhý deň





hrad obľahlo silné vojsko. V tretí deň obliehania hradného pána zasiahol smrtiaci šíp obliehateľov. Nikomu už nestihol prezradiť, kde ukryli cennosti. A tak tie dodnes ležia v lone mohutného vrchola. Vraj počas Svätotajanských nocí sa tu zjavuje na koni zbrojnoš bez hlavy, ktorý ukryté poklady chráni.

Na hrad sa možno dostať po červenej turistickej značke s krátkou odbočkou z obce Likavka za 25 minút.

Juraj Hlatký

Foto: reprodukcie starých pohľadníc



VIDIECKA ORGANIZÁCIA
PRE KOMUNITNÉ AKTIVITY



vyhlasuje 3. ročník súťaže

O ľuďoch s ľuďmi

Cena za podporu miestnej demokracie

ktorý je tento rok vyhlásený 22. septembra 2008 v rámci „Týždňa občianskej participácie“

3. ročník súťaže sa bude konať pod záštitou Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR, Ministerstva životného prostredia SR a Inštitútu pre verejnú správu.

Pravidlá súťaže:

1. Do súťaže sa môžu prihlásiť obce, mestá, mestské časti, mikroregiony, krajské samosprávy a inštitúcie štátnej správy a samosprávy, ktoré umožnili účasť občanov na rozvoji obce alebo regiónu a prispeli tak k zvýšeniu ich podielu na rozhodovaní.
2. Do súťaže je možné prihlásiť sa odoslaním vyplnenej prihlášky. Prihlásený subjekt sa stáva účastníkom súťaže a bez výhrad súhlasí s uvedenými pravidlami súťaže.
3. Do súťaže môže prihlásiť účastníka podľa bodu 1 aj mimovládna nezisková organizácia alebo fyzická osoba. Prípadná výhra však prináleží účastníkovi súťaže.
4. Do súťaže môžu byť prihlásené aj projekty, ktoré sa už súťaže zúčastnili, ale neboli ocenené vecnou cenou alebo čestným uznaním.
5. Prihlásená môže byť len ukončená aktivita, alebo uzatvorená etapa aktivity. Do súťaže môže účastník prihlásiť aj viacero aktivít (každá na samostatnej prihláške), realizovaných v rokoch 2000 - 2008.
6. Uzávierka súťaže je 28. februára 2009. Rozhoduje dátum podania zásielky alebo potvrdenie o prijatí e-mailu.
7. O víťazoch súťaže rozhoduje odborná porota. Proti rozhodnutiu poroty sa nedá odvolať. Výhry v súťaži nie sú vymáhateľné.

Prvé tri ocenené projekty budú odmenené hodnotnými cenami, predkladateľom sa dostane verejného uznania a víťazné projekty postúpia do medzinárodnej súťaže. Najlepšie projekty budú zverejnené v periodikách Obecné noviny, Verejná správa a Náš vidiek.

Prihláška je k dispozícii na stránkach partnerov a www.voka.sk, alebo v tlačenej forme v kancelárii VOKA.

- Plánovali ste zmeny na verejných priestranstvách spolu s obyvateľmi obce?
- Prizvali ste k tvorbe programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce alebo územného plánu občanov?
- Pomáhala Vám pri riešení problémov s triedením odpadov, vandalizmom či zlepšením služieb v obci verejnosť?

Ak áno, táto súťaž je pre Vás!



Prihlášky posielajte na adresu:

VOKA, Nám. Š. Moyzesa 4, 974 01 Banská Bystrica
beraxova@voka.sk



Bližšie informácie o súťaži: 048 41 51 692
a na uvedených webových adresách

Organizační partneri:

www.obecenoviny.sk

www.ekopolis.sk

europeandcis.undp.org

Časopis vlády SR - Verejná správa

www.civil.gov.sk/casopis.htm

www.enviro.gov.sk

www.ivs.sk

POZVÁNKA NA 7. ročník DNI VIDIEKA V NÁRODNEJ RADE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Vážené pani predsedníčky, vážení páni predsedovia, starostky, starostovia
a štatutári organizácií pôsobiacich na vidieku, ako aj všetci priaznivci.

Pozývame Vás na 7. ročník Dní vidieka v Národnej rade Slovenskej republiky,
v tomto roku s mottom „**Komunikujme spolu**“, ktorých cieľom je pohovoriť si
so zákonodarcami o potrebách a problémoch slovenského vidieka, o možnos-
tiach ich riešenia a predstaviť Združenie miest a obcí horná Nitra.

**Podujatie organizuje OZ Vidiecky parlament na Slovensku v spoluprá-
ci s Výborom NR SR pre pôdohospodárstvo, životné prostredie a ochra-
nu prírody za pomoci kancelárie Národnej rady Slovenskej republiky.**

Dni vidieka budú otvorené stretnutím organizátorov a ich hostí s poslancami,
ktoré sa uskutočnia, **v utorok dňa 2. decembra 2008 o 12.00 hodine vo vý-
stavných priestoroch NR SR na Západnej terase Bratislavského hradu na
Námestí Alexandra Dubčeka 1 v Bratislave.**

Súčasťou podujatia bude aj kultúrny program z regiónu Horná Nitra, predsta-
venie víťaziek súťaže Vidiecka žena roka 2008
a ochutnávka produktov vidieka.

**V termíne od 8. novembra 2008 prebieha vo výstavných priestoroch
výstava DUK. Folklor vo výtvarnom umení „Fujara“**

Bude pre nás potešením, keď prispejete aj Vy k dôstojnému priebehu tohto už
tradičného podujatia.

Mária Behanovská,
predsedníčka OZ VIPA na Slovensku



bodka na záver

„Múdre reči často padnú na neúrodnú pôdu,
ale dobré slovo nikdy nie je zbytočné“

Sir. Arthur Helps



VIDIECKY
PARLAMENT
NA SLOVENSKU

Kontakt:

Kapitulská 13
974 01 Banská Bystrica
tel.: 048/415 20 22
e-mail: vipa@vipa.sk
www.vipa.sk



VOKA

VIDIECKA ORGANIZÁCIA
PRE KOMUNITNÉ AKTIVITY

Kontakt:

Nám. Š. Moyzesa 4
974 01 Banská Bystrica
tel.: 048/415 16 91
fax: 048/415 16 93
e-mail: voka@voka.sk

náš
 vidiek

Vydavateľ: OZ VIPA a OZ VOKA

Vychádza pre vnútornú potrebu organizácií

Náklad: 1000 ks

Uzávierka nasledujúceho čísla: 15. 1. 2009

Redakcia: Ing. Ladislav Hudák, Ing. Jozef Šimeček

Grafická úprava: Ing. arch. Pavol Borodovčák

Tlačiareň: Róbert Jurových – NIKARA, Krupina

Neprešlo jazykovou úpravou.

